

LIFE-IP 4 NATURA (LIFE16 IPE/GR/000002)
Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των
περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων και
των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα

Οδηγός χαρτογράφησης και ανάλυσης
εμπλεκόμενων μερών
Παραδοτέο Δράσης Α.4

WWF Ελλάς
Νοέμβριος 2019

Με τη συγχρηματοδότηση του Προγράμματος LIFE
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη συγχρηματοδότηση του Πράσινου Ταμείου

Έκδοση	Ημερομηνία	Σημειώσεις - τροποποιήσεις
1	Νοέμβριος 2019	Αρχική έκδοση

Προτεινόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Καλλιβωκά Ε., Ορφανού Β. (2019). Οδηγός χαρτογράφησης και ανάλυσης εμπλεκομένων μερών. Παραδοτέο Δράσης Α.4. LIFE-IP 4 NATURA: Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων, και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα (LIFE16 IPE/GR/000002). WWF Ελλάς, Αθήνα.

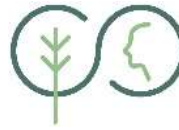
Suggested citation:

Kallivoka E., Orfanou V. (2019). Stakeholder mapping and analysis Guidance. Action A.4 Deliverable. Project LIFE-IP 4 NATURA: Integrated actions for the conservation and management of Natura 2000 sites, species, habitats and ecosystems in Greece (LIFE16 IPE/GR/000002). WWF Greece, Athens.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	iii
Summary	iv
1 Εισαγωγή	1
1.1 Το έργο LIFE-IP 4 NATURA	1
1.2 Η Δράση Α.4: Χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκομένων μερών	2
1.3 Στόχος παραδοτέου	2
2 Θεωρητικό πλαίσιο	4
2.1 Τι σημαίνει χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκομένων	4
2.2 Γιατί κάνουμε ανάλυση εμπλεκομένων	5
2.3 Πότε κάνουμε ανάλυση εμπλεκομένων	5
2.4 Βήματα ανάλυσης εμπλεκομένων	7
2.5 Ανάλυση εμπλεκομένων στις περιοχές Natura 2000	7
3 Χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκομένων	9
3.1 Βήμα 1: Εντοπισμός εμπλεκομένων	10
3.2 Βήμα 2: Ανάλυση και κατηγοριοποίηση εμπλεκομένων	19
3.3 Μετά την ανάλυση: Προσδιορισμός συμμετοχής εμπλεκομένων	26
4 Επίλογος	28
5 Βιβλιογραφικές αναφορές	29

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 3-1. Κριτήρια για τον εντοπισμό εμπλεκομένων.....	11
Πίνακας 3-2. Ερωτήσεις για τον εντοπισμό των εμπλεκομένων και την αποτύπωση του ενδιαφέροντός τους.....	12
Πίνακας 3-3. Κατηγορίες εμπλεκομένων μερών με τις περιοχές Natura 2000, όπως προέκυψαν από την ανάλυση στο πλαίσιο του έργου LIFE-IP 4 NATURA.....	14
Πίνακας 3-4. Ενδεικτικός πίνακας εμπλεκομένων	16
Πίνακας 3-5. Κριτήρια κατηγοριοποίησης εμπλεκομένων σύμφωνα με τη βιβλιογραφία	25

ΛΙΣΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 3-1. Μεθοδολογικά βήματα και αποτελέσματα ανάλυσης εμπλεκομένων	9
Εικόνα 3-2. Εντοπισμός εμπλεκομένων μέσω ομάδων εστίασης	17
Εικόνα 3-3. Εντοπισμός εμπλεκομένων μέσω ομάδων εστίασης, λαμβάνοντας επιπλέον υπόψη την χωρική διάσταση.....	18
Εικόνα 3-4. Πλέγμα επιρροής/ ενδιαφέροντος για την κατηγοριοποίηση των εμπλεκομένων.....	20
Εικόνα 3-5. Δημιουργία πλέγματος επιρροής/ενδιαφέροντος εμπλεκομένων από τις ομάδες εστίασης.....	22
Εικόνα 3-6. Χρήση διαγράμματος rainbow για την κατηγοριοποίηση των εμπλεκομένων (Πηγή: Chevalier & Buckles, 2008).....	24
Εικόνα 3-7. Τρόποι συμμετοχής ανά κατηγορία εμπλεκομένων.....	27

Περίληψη

Στο πλαίσιο της υλοποίησης της Δράσης Α.4 πραγματοποιείται λεπτομερής χαρτογράφηση και ανάλυση όλων των εμπλεκόμενων ομάδων (όπως αρμόδιων υπηρεσιών, παραγωγικών φορέων και λοιπών κοινωνικών ομάδων) που δραστηριοποιούνται στις περιοχές Natura 2000, οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν ή να επηρεαστούν από την εφαρμογή των οδηγιών για τη φύση (οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους και 2009/147/ΕΚ για τα άγρια πτηνά) και ειδικότερα από τη διαχείριση των περιοχών Natura, συμπεριλαμβανομένων των δράσεων του έργου.

Η χαρτογράφηση και η ανάλυση των εμπλεκόμενων μερών επικεντρώνεται στη διαμόρφωση μιας εποπτικής εικόνας του θεσμικού και του κοινωνικού τοπίου της εφαρμογής των οδηγιών για τη φύση, και της εφαρμογής της διαχείρισης των περιοχών Natura 2000. Η χαρτογράφηση και η ανάλυση των εμπλεκόμενων επικεντρώνεται στον εντοπισμό και τη καταγραφή των εμπλεκόμενων μερών που μπορεί να επηρεάζουν και να επηρεάζονται από την εφαρμογή των οδηγιών για τη φύση και η σύνδεση τους με επιμέρους ενδιαφέροντα (interest), και στην ανάλυση και κατηγοριοποίηση των εμπλεκόμενων με βάση τον βαθμό της επιρροής και του ενδιαφέροντος τους.

Η μεθοδολογία που σχεδιάστηκε για τη χαρτογράφηση και ανάλυση των εμπλεκόμενων μερών, τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν, καθώς και τα διδάγματα που αποκόμισε η ομάδα έργου από την εφαρμογή της, κωδικοποιούνται και παρουσιάζονται συνοπτικά με τη μορφή αυτού του οδηγού. Ο οδηγός αυτός αποτελεί ένα πλαίσιο αναφοράς, το οποίο προσφέρει τις γενικές κατευθύνσεις προκειμένου να διεξαχθεί η ανάλυση εμπλεκόμενων μιας ή και περισσότερων περιοχών Natura 2000 και είναι απαραίτητο να προσαρμόζεται στα χαρακτηριστικά των εκάστοτε περιοχών (κοινωνικό-οικονομικά δεδομένα, προστατευτέα αντικείμενα, στόχους διατήρησης, πιέσεις και απειλές), καθώς και στους διαφορετικούς σκοπούς, απαιτήσεις και ανάγκες του κάθε έργου για το οποίο πραγματοποιείται η ανάλυση εμπλεκόμενων.

Summary

Action A.4. implements a detailed stakeholder mapping and analysis of all stakeholders (such as authorities, primary sector groups and social groups) active in the Natura 2000 areas who may affecting or are affected by the implementation of the nature directives (Habitats Directive 92/43 / EEC and 2009/147 / EC on wild birds), in particular the management of Natura areas, including project actions.

The stakeholder mapping and analysis aims to develop a strategic view of the institutional and human landscape of Birds and Habitat Directives implementation, and Natura 2000 management implementation. Stakeholder mapping and analysis first focus on identifying all relevant stakeholders that affect and/or are affected by the implementation of the nature directives, identifying each stakeholder specific interest, and then analyzing and categorizing the stakeholders according to the degree of influence/interest.

The methodology, the tools developed for the stakeholder mapping and analysis, along with WWF team's experience and lessons learned are presented in this guidance. This guidance provides the necessary framework for conducting stakeholder mapping and analysis in one or many Natura 2000 sites, and it needs to be adapted to site-specific characteristics (socioeconomic data, protected species, conservation objectives, pressures and threats), as well as to the different purposes, requirements and needs of each project for which stakeholder analysis is performed.

1 Εισαγωγή

1.1 Το έργο LIFE-IP 4 NATURA

Το LIFE-IP 4 NATURA είναι το πρώτο ολοκληρωμένο έργο LIFE (LIFE Integrated Project – LIFE-IP) που εγκρίνεται για την Ελλάδα και, παράλληλα, το μεγαλύτερο σε διάρκεια και χρηματοδότηση πρόγραμμα για τη φύση, που έχει αναλάβει ποτέ η χώρα. Για πρώτη φορά, με πρωτοβουλία του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ενσωματώνονται συνεκτικά, σε ένα ενιαίο πρόγραμμα, δράσεις οι οποίες καλύπτουν όλο το εύρος των παραμέτρων που σχετίζονται με την προστασία της φύσης: επιστημονική γνώση, πολιτική, οικονομία, και κοινωνία.

Αποτελεί το σημαντικότερο έργο των τελευταίων δεκαετιών για την προστασία της φύσης στην Ελλάδα. Δέκα εταιρείς, υπό τον συντονισμό του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ενώνουν τις δυνάμεις τους, δημιουργώντας μια «ασπίδα» για την ελληνική φύση, σχεδιάζοντας νέα εργαλεία προστασίας και διαχείρισης και αναδεικνύοντας τις ευκαιρίες που προσφέρει η αρμονική συνύπαρξη του ανθρώπου με το φυσικό του περιβάλλον.

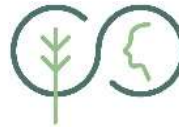
Το έργο LIFE-IP 4 NATURA φιλοδοξεί να ενισχύσει συνολικά την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα και τη συμμόρφωση της χώρας με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τη φύση. Αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη και συντονισμένη πρωτοβουλία για την υλοποίηση του Πλαισίου Δράσεων Προτεραιότητας της χώρας για το δίκτυο Natura 2000 σε εθνικό, περιφερειακό, και τοπικό επίπεδο.

Συγκεκριμένα το έργο αποσκοπεί:

- στη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης προστατευόμενων ειδών και οικοτόπων,
- στην ολοκληρωμένη διαχείριση του δικτύου Natura 2000,
- στην ενδυνάμωση των αρχών και υπηρεσιών που είναι αρμόδιοι για την εφαρμογή της νομοθεσίας για τη φύση,
- στην ενεργό συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων στη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών Natura 2000,
- στην ευρεία ενημέρωση του ελληνικού κοινού αναφορικά με το δίκτυο Natura 2000 και τη σημασία του και στην ενεργή συμμετοχή των πολιτών και την υιοθέτηση νοοτροπιών και συμπεριφορών θετικών απέναντι στις περιοχές Natura 2000,
- στην κινητοποίηση συμπληρωματικών χρηματοδοτήσεων για την επίτευξη των στόχων των οδηγιών για τη φύση στην Ελλάδα.

Το έργο συντονίζει το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, και σε αυτό συμμετέχουν εννέα ακόμα εταιρείς: το Πανεπιστήμιο Πατρών, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, το WWF Ελλάς, η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, η Περιφέρεια Κρήτης, η Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας & Θράκης, η Περιφέρεια Αττικής, η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας και το Πράσινο Ταμείο. Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Πράσινο Ταμείο.

Eδώ Ζούμε
Natura 2000

1.2 Η Δράση Α.4: Χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκόμενων μερών

Στο πλαίσιο του έργου LIFE-IP 4 NATURA, το WWF Ελλάς υλοποίησε λεπτομερή χαρτογράφηση και ανάλυση των εμπλεκόμενων αρμόδιων υπηρεσιών, παραγωγικών φορέων και λοιπών κοινωνικών ομάδων που δραστηριοποιούνται στις περιοχές Natura 2000 (Δράση Α.4), οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν ή να επηρεαστούν από την εφαρμογή των οδηγιών για τη φύση και ειδικότερα από τη διαχείριση των περιοχών Natura, συμπεριλαμβανομένων των δράσεων του έργου.

Σκοπός της χαρτογράφησης και ανάλυσης των εμπλεκόμενων μερών ήταν να διαμορφωθεί μια συνολική εικόνα του θεσμικού και κοινωνικού τοπίου της εφαρμογής των οδηγιών για τη φύση, καθώς και της διαχείρισης των περιοχών, έτσι ώστε να αναγνωριστούν ζητήματα που μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο την επιτυχή εφαρμογή των οδηγιών, και γενικότερα να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της εφαρμογής. Τελικός στόχος της Δράσης Α.4 είναι να καταγράψει με συστηματικό τρόπο τις διαφορετικές ομάδες εμπλεκόμενων που εντοπίζονται στις περιοχές του δικτύου Natura 2000, καθώς και τη γνώση και τις αντιλήψεις τους σχετικά με τις περιοχές.

Η χαρτογράφηση και ανάλυση των εμπλεκόμενων μερών πραγματοποιήθηκε κατά προτεραιότητα στα γεωγραφικά όρια των περιφερειών Κρήτης, Αττικής, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας -οι οποίες συμμετέχουν ως εταίροι στο έργο- και στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 που αυτές περιλαμβάνουν. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης αυτής παρουσιάζονται αναλυτικά στο παραδοτέο της ομάδας έργου του WWF Ελλάς για την Υπο-δράση Α.4.3 με τίτλο: «Έκθεση για τη χαρτογράφηση και ανάλυση των εμπλεκόμενων μερών».

Ακολούθως, στο πλαίσιο της Υπο-δράσης Α.4.4, η μεθοδολογία που σχεδιάστηκε για τη χαρτογράφηση και ανάλυση των εμπλεκόμενων μερών, τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν, καθώς και τα διδάγματα που αποκόμισε η ομάδα έργου από την εφαρμογή της, κωδικοποιούνται και παρουσιάζονται συνοπτικά με τη μορφή οδηγού.

1.3 Στόχος παραδοτέου

Σκοπός του παρόντος οδηγού αυτού είναι να παρουσιάσει τη μεθοδολογία και τα απαραίτητα πρακτικά εργαλεία για την χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκόμενων μερών στα πλαίσια έργων, προγραμμάτων, δράσεων ή πολιτικών που αφορούν στις περιοχές Natura 2000.

Ο οδηγός απευθύνεται σε όλα τα άτομα, ομάδες ή οργανισμούς που είτε λόγω θεσμικής αρμοδιότητας, είτε λόγω οικονομικού, κοινωνικού, επιστημονικού ή άλλου ενδιαφέροντος καλούνται να σχεδιάσουν, να εφαρμόσουν και να παρακολουθήσουν έργα, προγράμματα, δράσεις, ή και πολιτικές σε περιοχές Natura 2000 της Ελλάδας. Εφεξής, με τη χρήση της λέξης «έργο» στον παρόν οδηγό, εννοούνται όλα τα έργα, προγράμματα, δράσεις, ή πολιτικές που μπορεί να έχουν ως πεδίο εφαρμογής μια ή περισσότερες περιοχές Natura 2000. Οι ομάδες στις οποίες απευθύνεται ο οδηγός, στα πλαίσια του σχεδιασμού, εφαρμογής ή παρακολούθησης των έργων στις περιοχές Natura 2000, μπορούν να εφαρμόσουν τη διαδικασία της χαρτογράφησης και ανάλυσης προκειμένου

να κατανοήσουν και να διερευνήσουν το σύστημα των εμπλεκόμενων που μπορούν να επηρεάσουν την επιτυχή υλοποίηση του έργου.

Οι ομάδες αυτές μπορεί να είναι αρχές/ δημόσιες υπηρεσίες με αρμοδιότητες στις περιοχές ομάδες Natura 2000, εμπλεκόμενοι με οικονομικό ενδιαφέρον στις περιοχές Natura 2000 οι οποίες αναλαμβάνουν τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και παρακολούθηση έργων σε περιοχές Natura 2000 καθώς και άλλοι εμπλεκόμενοι όπως π.χ. μη-κυβερνητικές οργανώσεις, επιστήμονες κτλ.

Ο οδηγός αυτός προτείνει μια μεθοδολογία η οποία βασίζεται σε βιβλιογραφικά δεδομένα, στην εμπειρία της ομάδας έργου, καθώς και τα διδάγματα από την υλοποίηση της χαρτογράφησης και ανάλυση των εμπλεκόμενων κατά τη Δράση Α.4.

Πώς προτείνεται η χρήση/εφαρμογή του οδηγού αυτού

Ο οδηγός αυτός αποτελεί ένα πλαίσιο αναφοράς, το οποίο προσφέρει τις γενικές κατευθύνσεις προκειμένου να διεξαχθεί η ανάλυση εμπλεκόμενων μιας ή και περισσότερων περιοχών Natura 2000 και είναι απαραίτητο να προσαρμόζεται στα χαρακτηριστικά των εκάστοτε περιοχών (κοινωνικό-οικονομικά δεδομένα, προστατευτέα αντικείμενα, στόχους διατήρησης, πιέσεις και απειλές), καθώς και στους διαφορετικούς σκοπούς, απαιτήσεις και ανάγκες του κάθε έργου για το οποίο πραγματοποιείται η ανάλυση εμπλεκόμενων.

2 Θεωρητικό πλαίσιο

2.1 Τι σημαίνει χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκόμενων

Ο όρος «**εμπλεκόμενα μέρη**» (stakeholders) είναι ένας όρος ο οποίος χρησιμοποιείται όλο και με μεγαλύτερη συχνότητα στις συζητήσεις περί σχεδιασμού, διακυβέρνησης και διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών.

Όσον αφορά τον ορισμό του «εμπλεκόμενου» στο πλαίσιο της διαχείρισης του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, οι Grimble και Wellard (1997) ορίζουν τους εμπλεκόμενους ως «*οποιαδήποτε ομάδα ανθρώπων, οργανωμένων ή μη, που έχουν κοινό ενδιαφέρον (interest) σε ένα συγκεκριμένο σύστημα*» και που «*επηρεάζουν ή/και επηρεάζονται από τις επιπτώσεις των αλλαγών σε αυτό το σύστημα*».

Ο όρος «**ενδιαφέρον**» (interest) αντιπροσωπεύει το επίπεδο ωφέλειας ή ευημερίας που αντιλαμβάνονται οι εμπλεκόμενοι στο προαναφερόμενο σύστημα (Grimble & Wellard, 1997). Το ενδιαφέρον μπορεί να πηγάζει από θεσμική αρμοδιότητα, γεωγραφική εγγύτητα, ιστορική συσχέτιση, εξάρτηση διαβίωσης, οικονομική σχέση, καθώς και από άλλες ιδιότητες ή/ και προβληματισμούς των ατόμων, κοινοτήτων, ομάδων, ή οργανισμών (Borrini-Feyerabend, 1996). Η **επίπτωση των αλλαγών** μετράται ως αλλαγή σε αυτή την ωφέλεια/ ευημερία.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο της ανάλυσης εμπλεκόμενων σε προστατευόμενες περιοχές, τα εμπλεκόμενα μέρη ορίζονται ως «*άτομα, ομάδες, κοινότητες ή οργανισμοί οι οποίοι εδραιώνουν ένα ενδιαφέρον (interest) στους φυσικούς πόρους της περιοχής υλοποίησης ενός έργου, και/ή ενδέχεται να επηρεαστούν είτε θετικά είτε αρνητικά από την υλοποίηση των δραστηριοτήτων του έργου, και έχουν κάτι να κερδίσουν ή να χάσουν αν οι συνθήκες αλλάξουν ή μείνουν οι ίδιες*» (WWF, 2005).

Συνεπώς, εμπλεκόμενοι με τις προστατευόμενες περιοχές Natura 2000 είναι όλα τα άτομα, κοινότητες ομάδες ή οργανισμοί που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την επίτευξη των στόχων ενός έργου, μιας δράσης, ενός σχεδίου ή ενός προγράμματος για το οποίο πραγματοποιείται η ανάλυση, και των οποίων η υποστήριξη και συμμετοχή είναι κρίσιμη για τον επιτυχή σχεδιασμό και υλοποίηση του εκάστοτε έργου (εφεξής ο όρος «έργο» θα χρησιμοποιηθεί για να αντικατοπτρίσει το σύνολο της προαναφερόμενης τυπολογίας παρεμβάσεων – έργο, δράση, σχέδιο και πρόγραμμα).

Η ανάλυση εμπλεκόμενων μπορεί να οριστεί ως μια μεθοδολογία για την κατανόηση ενός συστήματος, και της αξιολόγησης των επιπτώσεων των αλλαγών του συστήματος αυτού μέσω της αναγνώρισης των εμπλεκόμενων και του προσδιορισμού του ενδιαφέροντος τους (Grimble, 1998). Μέσω της ανάλυσης εμπλεκόμενων προσδιορίζονται οι αλλαγές στις κοινωνικές και φυσικές

Σημείωση:

Οι περισσότεροι από τους σύγχρονους ορισμούς που χρησιμοποιούνται ευρέως στα πεδία της διοίκησης, του σχεδιασμού, των πολιτικών και της διακυβέρνησης βασίζονται στην εργασία-ορόσημο του Freeman (1984), ο οποίος ορίζει αρχικά τους «εμπλεκόμενους» ως «*οποιαδήποτε ομάδα ή άτομο που μπορεί να επηρεάσει ή επηρεάζεται από την επίτευξη των στόχων ενός οργανισμού*» (1984: 46).

διαστάσεις ενός συστήματος που επηρεάζονται από ένα έργο, εντοπίζονται οι εμπλεκόμενοι των οποίων το ενδιαφέρον σχετίζεται με τις αλλαγές που επιφέρει η εφαρμογή του έργου, και τέλος κατηγοριοποιούνται ανάλογα τις ανάγκες και τους στόχους του εκάστοτε έργου.

Σκοπός της ανάλυσης αυτής είναι να αποτυπωθεί μια ξεκάθαρη εικόνα του θεσμικού και του κοινωνικού τοπίου, των σχέσεων που διαμορφώνονται εντός αυτού, και των βασικών ζητημάτων που ανακύπτουν εντός αυτού.

2.2 Γιατί κάνουμε ανάλυση εμπλεκομένων

Η ανάλυση εμπλεκομένων είναι μια μεθοδολογία η οποία μπορεί να εφαρμοστεί στα πλαίσια ενός έργου προκειμένου να διερευνηθούν:

- οι εμπλεκόμενοι που θα ωφεληθούν από το έργο,
- οι εμπλεκόμενοι που θα επηρεαστούν από την υλοποίηση του έργου (είτε με θετικό τρόπο είτε με αρνητικό), καθώς και
- οι εμπλεκόμενοι που έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν θετικά ή αρνητικά την έκβαση και τα αποτελέσματα του έργου (οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν υποστήριξη ή να αποτελέσουν εμπόδιο).

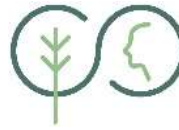
Επιπλέον η ανάλυση εμπλεκομένων μπορεί να εντοπίσει και να προσδιορίσει:

- το ενδιαφέρον όλων όσων μπορούν να επηρεάσουν η να επηρεαστούν από το έργο,
- πιθανές συγκρούσεις ή κινδύνους που θα μπορούσαν να παρεμποδίσουν την υλοποίηση του έργου,
- ευκαιρίες συνεργασίας με τις διαφορετικές ομάδες εμπλεκομένων κατά την υλοποίηση του έργου,
- κατάλληλες μεθόδους διαχείρισης/ αλληλεπίδρασης με την κάθε ομάδα εμπλεκομένων, και
- τρόπους και μέτρα με τα οποία μπορεί να αντισταθμιστούν οι όποιες αρνητικές επιδράσεις του έργου στους εμπλεκόμενους.

Συνεπώς, η χαρτογράφηση και η ανάλυση των εμπλεκομένων ομάδων που επηρεάζουν ή/ και επηρεάζονται στο πλαίσιο ενός έργου μπορεί να συμβάλει στο να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα, να διευκολύνει την εφαρμογή, και να συμβάλλει στη διαχείριση των εμποδίων που τυχόν ανακύπτουν.

2.3 Πότε κάνουμε ανάλυση εμπλεκομένων

Η ανάλυση εμπλεκομένων είναι μια διαδικασία δυναμική, η οποία είναι δυνατό να ανανεώνεται και να επικαιροποιείται κατά τη διάρκεια όλων των σταδίων ενός έργου, σίγουρα όμως προτείνεται να πραγματοποιείται στην αρχή του έργου αυτού. Η χρήση της ανάλυσης εμπλεκομένων στα διάφορα στάδια ενός έργου περιγράφεται ακολούθως.

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

Κατά την διάρκεια της φάσης του καθορισμού ενός έργου (define phase), η ανάλυση των εμπλεκόμενων μπορεί να παρέχει στοιχεία για το ποιοι είναι οι πιθανοί εμπλεκόμενοι καθώς και ποιοι από αυτούς μπορούν ενδεχομένως να επηρεάσουν σημαντικά το έργο.

Κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού του έργου (design phase), η ανάλυση εμπλεκόμενων συμβάλει στη διαμόρφωση ενός στρατηγικού πλάνου υλοποίησης, και μπορεί να παρέχει πληροφορίες για ενδεχόμενα ρίσκα και κινδύνους που μπορεί να εμποδίσουν, να καθυστερήσουν, ή να μειώσουν την αποτελεσματικότητα της υλοποίησης του έργου αυτού.

Η χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκόμενων κατά τη διάρκεια της υλοποίησης ενός έργου (implement phase), εντοπίζει με λεπτομέρεια ποιοι από τους εμπλεκόμενους, με ποιόν τρόπο, και πώς, μπορούν να αλληλεπιδράσουν με αυτό.

Τέλος, η χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκόμενων κατά τη διάρκεια της **παρακολούθησης και αναπροσαρμογής ενός έργου** (analyze and adapt phase), μπορεί να αποτελέσει ένα σημείο αναφοράς μέσω του οποίου αξιολογείται η αλληλεπίδραση με τους εμπλεκόμενους, είτε αυτοί επηρεάζονται είτε επηρεάζουν (WWF, 2005).

Ανάπτυξη και χρήση της ανάλυσης εμπλεκόμενων

Δεδομένης της πιθανής επιρροής των εμπλεκόμενων στην επιτυχή εφαρμογή ενός έργου καθώς και στο συνολικό του αποτέλεσμα, προτείνεται να πραγματοποιείται μια ευρεία και λεπτομερής ανάλυση εμπλεκόμενων στα στάδια του καθορισμού (design phase) και του σχεδιασμού του έργου (define phase). Έτσι διασφαλίζεται καλύτερη κατανόηση του ενδιαφέροντος των εμπλεκόμενων, η οποία με τη σειρά της θα συμβάλει στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των προβληματισμών των εμπλεκόμενων κατά τη διάρκεια της υλοποίησης καθώς και της παρακολούθησης του έργου.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι διεξαγωγής μιας χαρτογράφησης και ανάλυσης εμπλεκόμενων, όπως ομάδες εστίασης, συνεντεύξεις, ομαδικά εργαστήρια κ.ά.. Η επιλογή του κατάλληλου τρόπου, εκτός από το να ανταποκρίνεται σε χαρακτηριστικά και ανάγκες των εμπλεκόμενων, μπορεί να εξαρτάται από τις γνώσεις της ομάδας που υλοποιεί τη χαρτογράφηση και ανάλυση, από τα

Σημείωση:

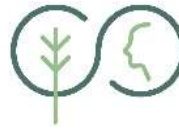
Η χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκόμενων πρέπει να επικαιροποιείται περιοδικά!

Καθώς η ομάδα που διεξάγει την χαρτογράφηση και την ανάλυση αποκτά καλύτερη κατανόηση του έργου και του περιβαλλοντικού, κοινωνικού, οικονομικού, πολιτιστικού πλαισίου της περιοχής Natura 2000, η λίστα των εμπλεκόμενων εμπλουτίζεται και διαμορφώνεται διαρκώς με την πάροδο του χρόνου.

Επομένως, ακόμα και αν η χαρτογράφηση και η ανάλυση φαίνεται να είναι ολοκληρωμένη, παραμένει η πιθανότητα εμφάνισης νέων εμπλεκόμενων στην περιοχή, ή ενδέχεται να μεταβληθεί το στάτους κάποιων εμπλεκόμενων και αυτοί να μην σχετίζονται πλέον ή στον ίδιο βαθμό με το εκάστοτε έργο, λόγω διοικητικών, οικονομικών και άλλων αλλαγών.

Δεδομένης της δυναμικής των οικολογικών όπως και των κοινωνικό-οικονομικών παραμέτρων, κρίνεται απαραίτητο η ανάλυση εμπλεκόμενων να επικαιροποιείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

μέσα που αυτή έχει στη διάθεσή της, καθώς και από τους διαθέσιμους πόρους και τα χρονικά περιθώρια

2.4 Βήματα ανάλυσης εμπλεκομένων

Η ανάλυση εμπλεκομένων στους τομείς της διαχείρισης φυσικών πόρων, διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, και πρωτοβουλιών προστασίας και διατήρησης φυσικού περιβάλλοντος, αναπτύχθηκε και εμπλουτίστηκε παράλληλα με την ανάπτυξη και ενσωμάτωση συμμετοχικών μεθόδων σχεδιασμού σε έργα και προγράμματα.

Έτσι, τις περισσότερες φορές, η ανάλυση εμπλεκομένων πραγματοποιείται στο πλαίσιο της ενίσχυσης της συμμετοχής των εμπλεκομένων σε ένα έργο. Το αποτέλεσμα αυτής της συνδιαμόρφωσης της μεθοδολογίας για την ανάλυση εμπλεκομένων και της ενσωμάτωσης συμμετοχικών μεθόδων, αντανακλάται στην τυπολογία της μεθόδου η οποία, σύμφωνα με τη διαθέσιμη βιβλιογραφία και ανεξάρτητα του τρόπου διεξαγωγής της, περιλαμβάνει συνήθως τρία βήματα:

- α) τον εντοπισμό των εμπλεκομένων και την αποτύπωση του ενδιαφέροντός τους,
- β) την κατηγοριοποίηση τους σε σχέση με τη σημασία τους (importance) για τους στόχους και τα αντικείμενα του εκάστοτε έργου, και
- γ) τον προσδιορισμό του κατάλληλου τρόπου αλληλεπίδρασης με τους εμπλεκόμενους και του επιθυμητού βαθμού συμμετοχής τους ανάλογα με τους στόχους και τις ανάγκες του εκάστοτε έργου (WWF, 2005).

Σημείωση:

Η χαρτογράφηση και η ανάλυση εμπλεκομένων πρέπει να προσαρμόζεται στις εκάστοτε συνθήκες!

Έτσι ώστε μόνο οι σχετικοί εμπλεκόμενοι με το εκάστοτε έργο να λαμβάνονται υπόψη και να αναλύονται.

2.5 Ανάλυση εμπλεκομένων στις περιοχές Natura 2000

Τα φυσικά στοιχεία του περιβάλλοντος (π.χ. δάσος, ρέμα, λιβάδι, κ.λπ.) που αποτελούν συνήθως πεδίο υλοποίησης πολλών έργων, μπορούν να έχουν οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές, και κοινωνικές διαστάσεις, και η υλοποίηση των έργων αυτών να επηρεάζει μεγάλο αριθμό χρηστών σε διαφορετικά επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό) και με διαφορετικό ενδιαφέρον (interest) και επιδιώξεις.

Σημείωση:

Η ανάλυση εμπλεκομένων βρίσκει εφαρμογή κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση οποιουδήποτε σχεδίου διαχείρισης, προγράμματος, έργου, μέτρου, δράσης ή και μελέτης που πραγματοποιείται εντός μιας περιοχής Natura 2000.

Επομένως, στη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και κατ' επέκταση των προστατευόμενων περιοχών Natura 2000 συναντώνται αντικρουόμενα συμφέροντα διαφορετικών

ομάδων, των οποίων το ενδιαφέρον μπορεί να πηγάζει από θεσμική αρμοδιότητα, γεωγραφική εγγύτητα, ιστορική συσχέτιση, εξάρτηση διαβίωσης, οικονομικό ενδιαφέρον, καθώς και από άλλες ιδιότητες και προβληματισμούς. Επιπλέον, η αξία των στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος αποτιμάται διαφορετικά από διαφορετικές ομάδες εμπλεκόμενων.

Έτσι, για παράδειγμα, ένα δάσος που μπορεί να αποτελεί αντικείμενο διαχείρισης, αποτιμάται διαφορετικά από τους εμπλεκόμενους υλοτόμους οι οποίοι εκμεταλλεύονται συγκεκριμένα στοιχεία και έχουν οικονομικό όφελος, διαφορετικά από τους πιθανούς κτηνοτρόφους που βόσκουν τα κοπάδια τους στα ανοίγματα του δάσους, διαφορετικά από τους ορειβάτες οι οποίοι απολαμβάνουν τις διαδρομές, και διαφορετικά από τους επιστήμονες που αποτιμούν την οικολογική αξία του οικοσυστήματος.

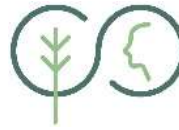
Η ανάλυση εμπλεκόμενων βρίσκει ιδιαίτερη εφαρμογή κατά τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και αναπροσαρμογή έργων που αφορούν στη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος ή ειδικότερα προστατευόμενων περιοχών, και κατ' επέκταση στη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura 2000.

Η χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκόμενων αποτελεί μια μεθοδολογία η οποία συμβάλει στη καλύτερη κατανόηση του θεσμικού και κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος στις περιοχές Natura 2000, το οποίο χαρακτηρίζεται από αυξημένη πολυπλοκότητα και δυναμική.

Οι περιοχές Natura 2000 στην Ελλάδα αποτελούν ένα μωσαϊκό οικοσυστημάτων και ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Το δίκτυο περιλαμβάνει περιοχές με μεγάλη κατά κύριο λόγο έκταση, εντός των οποίων ασκούνται ποικίλες ανθρώπινες δραστηριότητες όπως γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, κυνήγι, εξορμητικές δραστηριότητες, αλλά και δραστηριότητες τουρισμού και αναψυχής. Η ποικιλομορφία αυτή στα οικοσυστήματα, στις δραστηριότητες, στις χρήσεις γης, ακόμα και στα καθεστώτα ιδιοκτησίας στις Natura 2000 (δημόσιες, κοινοτικές, δημοτικές, ιδιωτικές εκτάσεις), αντιστοιχεί σε μια εξίσου μεγάλη ποικιλομορφία δημοσίων αρχών, οι οποίες μπορεί να ανήκουν σε διάφορα επίπεδα της διοίκησης (π.χ. υπουργεία, αποκεντρωμένη διοίκηση, αυτοδιοίκηση κ.λπ.).

Συνεπώς, κάθε έργο που σχεδιάζεται εντός μιας περιοχής Natura 2000 πρέπει να λάβει υπόψη του το θεσμικό πλαίσιο, τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά των περιοχών, το ενδιαφέρον των εμπλεκόμενων ομάδων, τις χρήσεις και τις ασκούμενες πιέσεις και να αποτελεί μια δυναμική διαδικασία, η οποία εξελίσσεται καθώς μεταβάλλονται τα γνωρίσματα της περιοχής.

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

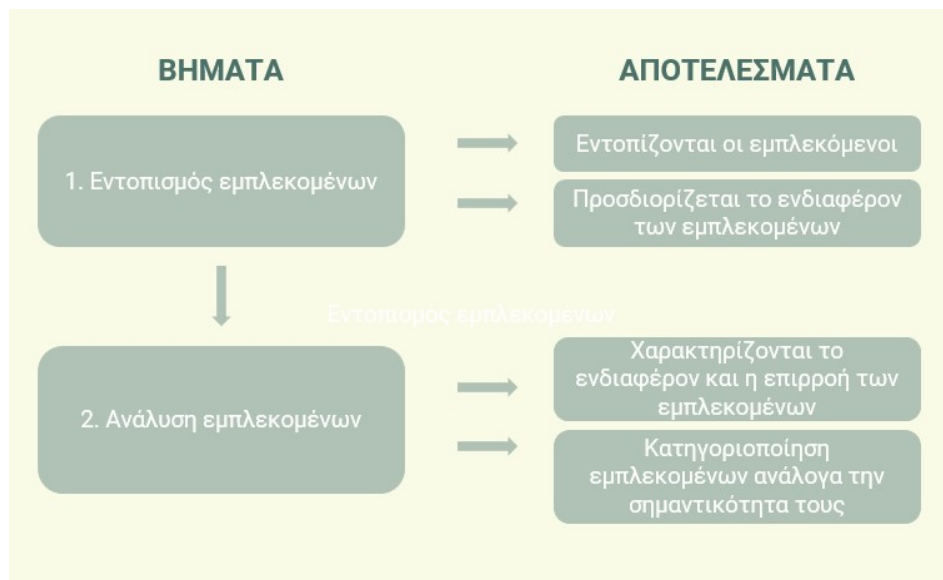
3 Χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκομένων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται αναλυτικότερα τα βήματα της μεθοδολογίας για τη χαρτογράφηση και την ανάλυση των εμπλεκομένων. Σημειώνεται ότι ο παρόν οδηγός εστιάζει στη μεθοδολογία ανάλυσης εμπλεκομένων μερών που σχετίζονται με τις περιοχές Natura 2000, και ειδικότερα επηρεάζουν ή επηρεάζονται από την υλοποίηση έργων στις περιοχές αυτές.

Όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα 2.4 του παρόντος, η χαρτογράφηση και ανάλυση, ανεξαρτήτως του τρόπου διεξαγωγής της, περιλαμβάνει δύο βασικά μεθοδολογικά βήματα:

α) τον εντοπισμό των εμπλεκομένων και την αποτύπωση/ καταγραφή του ενδιαφέροντος τους, και

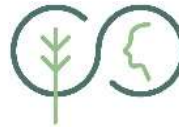
β) την ανάλυση, κατηγοριοποίηση, και προτεραιοποίηση των εμπλεκομένων μέσω της ανάλυσης του βαθμού επιρροής και του βαθμού ενδιαφέροντος τους.

Εικόνα 3-1. Μεθοδολογικά βήματα και αποτελέσματα ανάλυσης εμπλεκομένων

Σε αυτόν τον οδηγό περιγράφονται τα βήματα που είναι απαραίτητα για την χαρτογράφηση και την ανάλυση των εμπλεκομένων. Επιπλέον, περιγράφεται η προεργασία που απαιτείται για την ανάλυση των εμπλεκομένων, ως προκαταρκτικό βήμα της άνω μεθοδολογίας.

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

Προκαταρκτικό βήμα:

Η ανάλυση των εμπλεκόμενων είναι απαραίτητο να είναι προσαρμοσμένη στους στόχους του εκάστοτε έργου, καθώς και στο πλαίσιο και σε ειδικότερες συνθήκες που αφορούν μια περιοχή Natura 2000.

Συνεπώς, αφού ορίσουμε αναλυτικά τους στόχους του έργου, είναι απαραίτητη και η αποτύπωση/ διερεύνηση των παρακάτω χαρακτηριστικών της εκάστοτε περιοχής Natura 2000, όπως:

- οικολογικά χαρακτηριστικά, οικοσυστημικές υπηρεσίες, προστατευτέα αντικείμενα, στόχοι διατήρησης, σημαντικά οικολογικά στοιχεία, πιθανές απειλές, υφιστάμενες χρήσεις γης,
- κοινωνικό-οικονομικά χαρακτηριστικά της περιοχής, απασχόληση/ εργασία, καθώς και διοικητικά όρια (περιφέρειες, περιφερειακές ενότητες, δήμοι),
- οριζόντιες ρυθμίσεις που αφορούν το σύνολο των περιοχών Natura 2000 της χώρας, τυχόν ειδικό θεσμικό πλαίσιο για την εκάστοτε περιοχή (ΠΔ, ΕΠΜ, ΣΔ, ΚΥΑ, επιπλέον χαρακτηρισμοί προστασίας, κ.λπ.).

Στη συνέχεια, προσδιορίζουμε τους πιθανούς τρόπους με τους οποίους το έργο μας θα επιφέρει αλλαγές στα άνω χαρακτηριστικά της περιοχής ενδιαφέροντος, ώστε στη συνέχεια να καταγράψουμε όλες τις ομάδες που επηρεάζουν ή επηρεάζονται από τις αλλαγές αυτές. Οι ομάδες εμπλεκόμενων που μπορούν να επηρεαστούν από ή και να επηρεάσουν το έργο σε μια περιοχή Natura 2000, σχετίζονται στενά με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της και με τις υφιστάμενες οικολογικές και κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες, το ευρύτερο πλαίσιο θεσμών και διακυβέρνησης, καθώς και το νομικό καθεστώς και τη σχετική νομοθεσία.

Συνεπώς, για να είναι ο εντοπισμός των εμπλεκόμενων πλήρης και αποτελεσματικός, είναι απαραίτητο να οριστούν με σαφήνεια οι στόχοι του έργου και να καταγραφούν αναλυτικά το υφιστάμενο πλαίσιο και τα χαρακτηριστικά της περιοχής ενδιαφέροντος.

3.1 Βήμα 1: Εντοπισμός εμπλεκόμενων

Το Βήμα 1 της προτεινόμενης μεθοδολογίας περιλαμβάνει τον **εντοπισμό** των εμπλεκόμενων μερών που σχετίζονται με το εκάστοτε έργο που σχεδιάζουμε, και με την αντίστοιχη περιοχή ή περιοχές Natura 2000 όπου θα εφαρμοστεί το έργο.

Αναλυτικότερα, περιλαμβάνει: α) την καταγραφή των εμπλεκόμενων, και β) την αποτύπωση του ενδιαφέροντός τους.

Το βήμα αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς διαμορφώνει και αποτελεί τη βάση για τα επόμενα βήματα της ανάλυσης. Ο ελλιπής εντοπισμός των εμπλεκόμενων ή εσφαλμένη αποτύπωση του

Σημείωση:

Ο όρος **ενδιαφέρον** δεν αναφέρεται σε μια στάση ή συμπεριφορά αλλά σε μια σχέση ή σε μια πιθανή σύνδεση με την προστατευόμενη περιοχή Natura 2000 (WWF, 2012).

ενδιαφέροντός τους, μπορεί δυναμικά να επηρεάσει σημαντικά την εφαρμογή και την επιτυχία του έργου σε μια περιοχή Natura 2000.

Όσο πιο αναλυτικός και πλήρης είναι ο εντοπισμός των εμπλεκόμενων, και όσο πιο λεπτομερής και ακριβής θα είναι η αποτύπωση του ενδιαφέροντός τους, τόσο πιο σωστή θα είναι η ανάλυση των εμπλεκόμενων και τελικά τόσο πιο χρήσιμη για την υλοποίηση των δράσεων του εκάστοτε έργου σε μια περιοχή Natura 2000.

Εμπλεκόμενα μέρη είναι:

«άτομα, ομάδες, κοινότητες ή οργανισμοί οι οποίοι εδραιώνουν ένα ενδιαφέρον (interest) στους φυσικούς πόρους της περιοχής υλοποίησης ενός έργου, και/ή ενδέχεται να επηρεαστούν είτε θετικά είτε αρνητικά από την υλοποίηση των δραστηριοτήτων του έργου, και έχουν κάτι να κερδίσουν ή να χάσουν αν οι συνθήκες αλλάξουν ή μείνουν οι ίδιες» (WWF, 2005)

α) Εντοπισμός εμπλεκόμενων

Προκειμένου ο εντοπισμός των εμπλεκόμενων να είναι πλήρης και εξειδικευμένος ως προς τους στόχους του έργου, μπορούν να ληφθούν υπόψη μια σειρά από κριτήρια και ερωτήσεις.

Τα κριτήρια αυτά και οι ερωτήσεις λειτουργούν ως κατευθύνσεις για να διερευνηθεί το πλήρες εύρος των εμπλεκόμενων ομάδων που σχετίζονται με ένα έργο σε μια προστατευόμενη περιοχή Natura 2000, και μπορούν να λειτουργήσουν ως οδηγός για τη δημιουργία μιας λίστας πιθανών εμπλεκόμενων. Ενδεικτικά κριτήρια και ερωτήσεις παρατίθενται στους ακόλουθους πίνακες.

Πίνακας 3-1. Κριτήρια για τον εντοπισμό εμπλεκόμενων

Σύμφωνα με την Borgini-Feyerabend (1996), προτείνονται τα παρακάτω κριτήρια για τον εντοπισμό του πλήρους εύρους των εμπλεκόμενων ομάδων:

- Ρόλος στη διαχείριση των φυσικών πόρων
- Δικαίωμα στην πρόσβαση στους πόρους και στην κατανομή των οφελών από τους φυσικούς πόρους
- Υπάρχοντα δικαιώματα επί της γης ή των φυσικών πόρων
- Οικονομική και κοινωνική εξάρτηση από τους φυσικούς πόρους
- Ιστορικές και πολιτιστικές σχέσεις με τους φυσικούς πόρους
- Υφιστάμενη ή πιθανή επίπτωση των δραστηριοτήτων τους επί των φυσικών πόρων
- Πιθανές απώλειες από την εφαρμογή μέτρων διαχείρισης στη περιοχή
- Συμβατότητα των ενδιαφερόντων και των στόχων των δραστηριοτήτων τους με τις εθνικές πολιτικές και τις πολιτικές διατήρησης και ανάπτυξης

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

Πίνακας 3-2. Ερωτήσεις για τον εντοπισμό των εμπλεκόμενων και την αποτύπωση του ενδιαφέροντός τους

Σύμφωνα με το WWF (2005), προτείνονται οι ακόλουθες ερωτήσεις για τον εντοπισμό των εμπλεκόμενων:

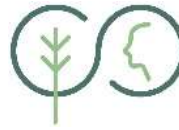
- Ποια είναι η χρήση των (απειλούμενων) φυσικών πόρων; Από ποιους γίνεται η χρήση αυτή;
- Ποιος αποτελεί απειλή για τους στόχους διατήρησης της περιοχής;
- Ποιος εξαρτάται από τους φυσικούς πόρους για τους οποίους γίνεται λόγος;
- Η εξάρτηση αυτή αφορά τρόπο διαβίωσης ή αφορά οικονομικό όφελος;
- Οι φυσικοί πόροι για τους οποίους γίνεται λόγος μπορούν να αντικατασταθούν από άλλους πόρους;
- Ποιος κατέχει δικαιώματα στους φυσικούς πόρους – συμπεριλαμβανομένων της νομικής δικαιοδοσίας και τη συνήθη χρήση;
- Εμπλέκονται αρκετοί κυβερνητικοί τομείς και υπουργεία;
- Υπάρχουν εθνικοί ή / και διεθνείς φορείς που εμπλέκονται λόγω ειδικών νόμων ή διεθνών συνθηκών;
- Ποιοι είναι οι άνθρωποι ή οι ομάδες με τις περισσότερες γνώσεις και ικανότητες αντιμετώπισης/διαχείρισης των διακυβευόμενων πόρων; Ποιος διαχειρίζεται αυτούς τους πόρους; Με ποια αποτελέσματα;
- Υπάρχει εποχικότητα στους εμπλεκόμενους και στο ενδιαφέρον τους;
- Υπάρχουν σημαντικά γεγονότα ή τάσεις που επηρεάζουν επί του παρόντος τα εμπλεκόμενα μέρη (π.χ. αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, μεταρρυθμίσεις της γης, μετανάστευση, αύξηση του πληθυσμού);
- Υπήρξε παρόμοια πρωτοβουλία στην περιοχή; Εάν ναι, σε ποιο βαθμό ήταν επιτυχής Ποιος ήταν υπεύθυνος και ποια ήταν η αντίδραση των εμπλεκόμενων;

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, οι εμπλεκόμενοι με τις περιοχές Natura 2000 μπορεί να ανήκουν σε μια ή περισσότερες από τις παρακάτω κατηγορίες (WWF, 2012):

- ομάδες που έχουν αρμοδιότητες διαχείρισης στη προστατευόμενη περιοχή,
- ομάδες εμπλεκόμενων που έχουν νόμιμα δικαιώματα («κάτοχοι δικαιωμάτων»), όπως ιδιοκτησία γης,
- ομάδες εμπλεκόμενων που έχουν δικαιώματα διαχείρισης ή χρήσης πόρων,
- ομάδες που άμεσα ή έμμεσα χρησιμοποιούν τη προστατευόμενη περιοχή,
- ομάδες που έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν αρνητικά ή θετικά την εφαρμογή μέτρων διαχείρισης σε μια περιοχή,

ομάδες που μπορούν να επηρεαστούν είτε θετικά είτε αρνητικά από την ύπαρξη της προστατευόμενης περιοχής, τη χωρική της επικράτεια, από συγκεκριμένα διαχειριστικά σχέδια ή συγκεκριμένα διαχειριστικά μέτρα.

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

Οι ομάδες και οι υποομάδες των εμπλεκόμενων εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τους στόχους του έργου και πώς αυτό θα επηρεάσει δυνητικά τα χαρακτηριστικά μια περιοχής Natura 2000, και από τις αντίστοιχες ομάδες που βρίσκονται ή δραστηριοποιούνται σε αυτή την περιοχή ή γενικότερα εδραιώνουν κάποιο ενδιαφέρον (interest) σε αυτή.

Επομένως εφαρμόζοντας αυτά τα **κριτήρια εντοπισμού εμπλεκόμενων**, δημιουργείται μια **λίστα από εμπλεκόμενα άτομα ή ομάδες ή οργανισμούς**, η οποία μπορεί να επεκτείνεται ή να μειώνεται όσο προχωράει η ανάλυση εμπλεκόμενων.

Σημαντικό στοιχείο είναι, στην αρχή, η διερεύνηση να είναι όσο πιο ευρεία γίνεται, προκειμένου να εντοπιστούν όλοι οι πιθανοί εμπλεκόμενοι, και να μειωθεί ο κίνδυνος να παραληφθούν ομάδες εμπλεκόμενων οι οποίες πιθανώς μπορούν να επηρεάσουν ή να επηρεαστούν από το έργο/ πρόγραμμα.

Ο **Error! Reference source not found.** παρουσιάζει τις κατηγορίες εμπλεκόμενων μερών στις περιοχές Natura 2000, όπως αυτές προέκυψαν από την υλοποίηση της δράσης A.4 του έργου LIFE-IP4 NATURA. Σε κάθε υποκατηγορία αναφέρονται ενδεικτικά κάποια εμπλεκόμενα μέρη (π.χ. δασαρχεία). Ο πίνακας είναι ενδεικτικός και δυναμικός καθώς διαμορφώνεται ανάλογα με το πλαίσιο ανάλυσης εμπλεκόμενων, τα οικολογικά, κοινωνικό-οικονομικά χαρακτηριστικά, τις χρήσεις γης της κάθε περιοχής Natura 2000, και τους στόχους του εκάστοτε έργου

Σε κάθε περίπτωση όμως ο Πίνακας 3-3 μπορεί να λειτουργήσει ως οδηγός δημιουργίας μιας αρχικής λίστας εμπλεκόμενων σε μια περιοχή Natura 2000, και η ομάδα που διεξάγει την ανάλυση να προβεί σε περαιτέρω διερεύνηση, μειώνοντας ή αυξάνοντας την λίστα ανάλογα τις ανάγκες του έργου.

Σημείωση:

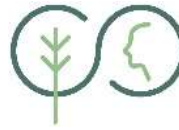
! Σύμφωνα με τα κριτήρια εντοπισμού, είναι δυνατή η διάκριση των εμπλεκόμενων σε κατηγορίες, ομάδες και υποομάδες (π.χ. διαχειριστές φυσικών πόρων, τοπικές αρχές, χρηματοδότες, επιχειρηματίες τουρισμού, ιδιοκτήτες γης κτλ.)

! Αν και προτείνεται αρχικά τουλάχιστον να εντοπίζονται και να προσδιορίζονται μεγαλύτερες κατηγορίες και ομάδες εμπλεκόμενων, προκειμένου η ανάλυση να γίνει συγκεκριμένη ως προς τον στόχο της, είναι απαραίτητος ο διαχωρισμός και η διαφοροποίηση σε όσο το δυνατόν πιο ομοιογενείς κατηγορίες και ομάδες με βάση τον κοινό τους ρόλο, ενδιαφέρον ή και στάση (π.χ. δασικές υπηρεσίες, δασοκτήμονες, γεωργικοί συνεταιρισμοί, επιχειρηματίες τουριστικών δραστηριοτήτων στην περιοχή Natura 2000 κτλ.). Μερικές φορές προτείνεται και ο διαχωρισμός μεταξύ δημόσιων, ιδιωτικών και μη-κερδοσκοπικών ομάδων.

! Ανάλογα τις ανάγκες και τους στόχους της ανάλυσης εμπλεκόμενων, είναι πιθανό να λειτουργεί υποβοηθητικά η διάκριση κάποιων μεμονωμένων ατόμων ή εμπλεκόμενων (π.χ. μια συγκεκριμένη δασική υπηρεσία, κάποιος δήμαρχος έντονα δραστήριος, ένα τμήμα του υπουργείου που σχετίζεται άμεσα με τους στόχους της ανάλυσης).

! Στόχος της φάσης αυτής είναι ο εντοπισμός και προσδιορισμός όλων των εμπλεκόμενων που σχετίζονται με την περιοχή Natura 2000 προκειμένου να αναλυθούν περαιτέρω.

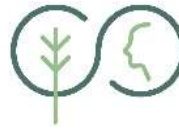

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

Πίνακας 3-3. Κατηγορίες εμπλεκομένων μερών με τις περιοχές Natura 2000, όπως προέκυψαν από την ανάλυση στο πλαίσιο του έργου LIFE-IP 4 NATURA

ΑΡΧΕΣ/ ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΜΕ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA 2000
Αρχές/ φορείς με αρμοδιότητες διαχείρισης φυσικού περιβάλλοντος
Ενδεικτικά: Διεύθυνση Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος και Βιοποικιλότητας, ΥΠΕΝ, φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, δασαρχεία & διευθύνσεις δασών ΑΠΔ
Αρχές/ φορείς με αρμοδιότητες διαχείρισης φυσικών πόρων
Ενδεικτικά: Γενική Διεύθυνση Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος ΥΠΕΝ, Ειδική Γραμματεία Υδάτων, ΥΠΕΝ, Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Κλιματικής Αλλαγής, ΥΠΑΑΤ, Γενική Διεύθυνση Αλιείας, ΥΠΑΑΤ, Γενική Διεύθυνση Γεωργίας, ΥΠΑΑΤ, διευθύνσεις υδάτων ΑΠΔ, διευθύνσεις αγροτικής οικονομίας και κτηνιατρικής ΠΕ
Αρχές/ φορείς με αρμοδιότητες αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων και περιβαλλοντικού ελέγχου
Ενδεικτικά: Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης (ΔιΠΑ), ΥΠΕΝ, διευθύνσεις περιβάλλοντος και χωρικού σχεδιασμού ΑΠΔ, διευθύνσεις αγροτικών υποθέσεων ΑΠΔ, διευθύνσεις τεχνικού ελέγχου ΑΠΔ, διευθύνσεις περιβάλλοντος & χωρικού σχεδιασμού περιφερειών, τμήματα περιβάλλοντος και υδροοικονομίας ΠΕ, τεχνικές υπηρεσίες δήμων
Αρχές / φορείς με αρμοδιότητες φύλαξης στις περιοχές Natura 2000
Ενδεικτικά: Λιμενικές αρχές, πυροσβεστικές διευθύνσεις
Αρχές / φορείς με αρμοδιότητες διαχείρισης χρηματοδοτήσεων
Ενδεικτικά: Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, ΥΠΕΝ, ειδικές υπηρεσίες διαχείρισης επιχειρησιακών προγραμμάτων
Λοιπές αρχές/ φορείς
Ενδεικτικά: Γενική Διεύθυνση Χωρικού Σχεδιασμού, ΥΠΕΝ, Αρχηγείο Λιμενικού Σώματος Αυτοτελή Γραφεία Δημόσιας Περιουσίας (Κτηματικές Υπηρεσίες) ΥΠΟΙΚ, εφορείες αρχαιοτήτων, ΥΠΠΟΑ
ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ ΜΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA 2000
Εμπλεκόμενα μέρη με δραστηριότητα στον παραγωγικό τομέα
Ενδεικτικά: Γεωργικοί, κτηνοτροφικοί, αλιευτικοί και μελισσοκομικοί συνεταιρισμοί, μεμονωμένοι γεωργοί, πτηνοτρόφοι, κτηνοτρόφοι, αλιείς, υδατοκαλλιεργητές, μελισσοκόμοι, δασικοί συνεταιρισμοί-υλοτόμοι-δασεργάτες
Εμπλεκόμενα μέρη με δραστηριότητα στη μεταποίηση
Μεταποιητικές επιχειρήσεις: βιομηχανία, βιοτεχνία, εργαστήρια, αποθήκες κ.λπ. (π.χ. οινοποιεία, ελαιουργεία, τυροκομεία, σφαγεία, μεταποίηση αλιευμάτων, κ.α.)
Εμπλεκόμενα μέρη με δραστηριότητα στην εξόρυξη ορυκτών πόρων
Επιχειρήσεις λατομείων αδρανών υλικών, μεταλλεία, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Α.Ε
Εμπλεκόμενα μέρη με δραστηριότητα στην παραγωγή ενέργειας
Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Α.Ε., επιχειρήσεις ανάπτυξης αιολικών πάρκων, επιχειρήσεις ανάπτυξης μικρών υδροηλεκτρικών
Εμπλεκόμενα μέρη με δραστηριότητα στον τομέα του τουρισμού
Επιχειρήσεις παροχής καταλύματος και εστίασης, επιχειρήσεις παροχής τουριστικών υπηρεσιών, επιχειρήσεις δραστηριοτήτων υπαίθρου
ΛΟΙΠΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ
Επιστήμονες
Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων (ΕΚΒΥ), Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Κρήτης (ΜΦΙΚ), Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων (ΜΑΙΧ), Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας (ΙΝΑΛΕ), Ελληνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ), τμήματα πανεπιστημίων
Περιβαλλοντικές ΜΚΟ
Εθνικές περιβαλλοντικές ΜΚΟ, τοπικές περιβαλλοντικές οργανώσεις

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

Κοινωνία των πολιτών

Κυνηγετικοί σύλλογοι, κυνηγετικές ομοσπονδίες, ερασιτέχνες αλιείες, ορειβατικοί σύλλογοι, πολιτιστικοί σύλλογοι

Επιμελητήρια

Ενδεικτικά: Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΓΕΩΤΕΕ), Εμπορικά και βιομηχανικά επιμελητήρια

Προκειμένου ο εντοπισμός των εμπλεκόμενων και η ανάλυση τους να είναι περισσότερο πλήρης, μπορούν να ληφθούν υπόψη ως **επιπλέον κριτήρια** η χωρική διάσταση και η χρονική διάσταση.

Χωρική διάσταση: Η κατανόηση του πως διαφοροποιούνται οι ομάδες εμπλεκόμενων και το ενδιαφέρον τους, εντός της περιοχής Natura 2000 που μας ενδιαφέρει στο πλαίσιο του εκάστοτε έργου, και στις περιοχές γύρω από αυτήν, είναι σημαντικό στοιχείο για τον εντοπισμό και την ανάλυση των εμπλεκόμενων. Η χαρτογράφηση των εμπλεκόμενων σε σχέση με τη ζωνοποίηση της περιοχής Natura 2000, σε σχέση με τις περιοχές μεγάλου οικολογικού ενδιαφέροντος, αποτελεί σημαντικό βήμα. Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί (μελέτη περίπτωσης 2) συνοπτικά ο τρόπος με τον οποίο η ομάδα έργου του WWF Ελλάς ενσωμάτωσε τη χωρική διάσταση στον εντοπισμό των εμπλεκόμενων στο έργο LIFE IP 4 NATURA.

Χρονική διάσταση: Στη χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκόμενων είναι χρήσιμο εκτός του εντοπισμού και της ανάλυσης που επικεντρώνεται στην παρούσα κατάσταση, να γίνεται προσπάθεια πρόβλεψης πιθανών εμπλεκόμενων που μπορεί να προκύψουν μελλοντικά, μέσω της αναφοράς στο παρελθόν της περιοχής Natura 2000. Έτσι, αναθεωρώντας το ιστορικό της περιοχής, είναι πιθανό να εντοπιστούν εμπλεκόμενοι οι οποίοι θα μπορούσαν να επανεμφανιστούν.

β) Αποτύπωση ενδιαφέροντος των εμπλεκόμενων

Ταυτόχρονα με τη δημιουργία της λίστας εμπλεκόμενων, προτείνεται να γίνεται και η αποτύπωση του ενδιαφέροντός τους. Ο όρος **ενδιαφέρον**, δεν αναφέρεται σε μια στάση ή συμπεριφορά αλλά σε μια σχέση ή σε μια πιθανή σύνδεση με την προστατευόμενη περιοχή Natura 2000 (WWF, 2012).

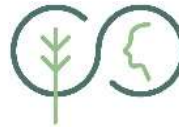
Ενδιαφέρον (interest):

αντιπροσωπεύει το επίπεδο ωφέλειας ή ευημερίας που αντιλαμβάνονται οι εμπλεκόμενοι σε ένα σύστημα (Grimble & Wellard, 1997),

μπορεί να πηγάζει από θεσμική αρμοδιότητα, γεωγραφική εγγύτητα, ιστορική συσχέτιση, εξάρτηση διαβίωσης, οικονομικό ενδιαφέρον, καθώς και από άλλες ιδιότητες ή/ και προβληματισμούς (Borrini-Feyerabend, 1996).

Γίνεται λοιπόν σαφές ότι κατά την εφαρμογή των κριτηρίων και των ερωτήσεων για τον εντοπισμό των εμπλεκόμενων (όπως περιεγράφηκαν παραπάνω), προκύπτει ταυτόχρονα και η

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

καταγραφή του ενδιαφέροντός τους. Προτείνεται, η δημιουργία ενός **πίνακα εμπλεκομένων** (βλέπε παράδειγμα παρακάτω) που θα περιλαμβάνει τη λίστα των εμπλεκομένων και την αποτύπωση του ενδιαφέροντος τους σε μια δεύτερη στήλη. Το ενδιαφέρον μπορεί να αποτυπώνεται με όρους που αναφέρονται στη φύση του ενδιαφέροντος ή/ και στη βάση του. Για παράδειγμα, το ενδιαφέρον μπορεί να είναι οικονομικό, πολιτιστικό, ηθικό, κοινωνικό, επιστημονικό, ή αρμοδιότητα κ.λπ. (φύση του ενδιαφέροντος), και αυτό μπορεί να εκπορεύεται από δικαίωμα χρήσης, ιδιοκτησία, διοικητική/ νομική ευθύνη, κ.λπ. (βάση του ενδιαφέροντος) (WWF, 2005).

Επιπλέον χαρακτηριστικά που μπορούν να προσδιοριστούν

Το εκάστοτε πλαίσιο της ανάλυσης καθώς και οι συγκεκριμένοι στόχοι ενδέχεται να υποδεικνύουν επιπλέον χαρακτηριστικά των εμπλεκομένων που είναι απαραίτητα να προσδιοριστούν. Τέτοια χαρακτηριστικά μπορεί να είναι η περιοχή που καλύπτει το ενδιαφέρον, η στάση του εμπλεκόμενου, (θετική, αρνητική, ουδέτερη), ή οι προσδοκίες του κάθε εμπλεκόμενου. Επιπλέον, το ενδιαφέρον του κάθε εμπλεκόμενου μπορεί να αναλυθεί και να χαρακτηριστεί σε σχέση με τον τρόπο που αυτό αλληλοεπιδρά με την περιοχή Natura 2000, είτε ως θετικό (όταν είναι συμβατό με τους στόχους της διαχείρισης της περιοχής) είτε ως αρνητικό.

Εργαλεία/ Μέθοδοι

Ένας **πίνακας εμπλεκομένων** περιλαμβάνει όλα τα σχετικά με τους στόχους της ανάλυσης **χαρακτηριστικά** των εμπλεκομένων, και προσφέρει τη δυνατότητα οργάνωσης και συστηματικής ανάλυσής τους ανάλογα με το εκάστοτε ερώτημα ή στόχο.

Στην συνέχεια παρατίθεται ένας ενδεικτικός πίνακας που μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο για τη συμπλήρωση των εμπλεκομένων και την περιγραφή του ενδιαφέροντος τους και λοιπών χαρακτηριστικών.

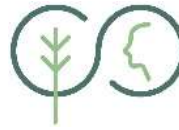
Πίνακας 3-4. Ενδεικτικός πίνακας εμπλεκομένων

Εμπλεκόμενος	Περιγραφή ενδιαφέροντος	% περιοχής ενδιαφέροντος	Προσδοκίες/ Στάση

Όσον αφορά στα διαθέσιμα εργαλεία ή μεθόδους για τον εντοπισμό και τον προσδιορισμό του ενδιαφέροντος των εμπλεκομένων, αυτά μπορεί να είναι ομάδες εστίασης, συνεντεύξεις με μεμονωμένα άτομα, συλλογή δευτερογενών δεδομένων κ.λπ. Η επιλογή της μεθόδου θα εξαρτάται από τον χρόνο και τους πόρους που μπορούν να διατεθούν για την ανάλυση των εμπλεκομένων.

Ακολούθως, παρατίθενται δύο παραδείγματα εφαρμογής της μεθόδου εντοπισμού των εμπλεκομένων (case studies ή μελέτες περίπτωσης), όπως προέκυψαν από τη δουλειά της ομάδας

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

έργου του WWF Ελλάς κατά την χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκομένων στο πλαίσιο του έργου LIFE-IP 4 NATURA (μελέτες περίπτωσης 1 και 2).

Μελέτη περίπτωσης 1

Έργο LIFE-IP-4 NATURA: Εντοπισμός εμπλεκομένων στις περιοχές Natura 2000 μέσω ομάδων εστίασης

Για το έργο LIFE IP 4 NATURA, επιπλέον της αρχικής καταγραφής των εμπλεκομένων από την ομάδα του έργου (μέσω της εφαρμογής των κριτηρίων του Πίνακα 2 1), πραγματοποιήθηκε εντοπισμός και καταγραφή εμπλεκομένων μέσω ομάδων εστίασης.

Πραγματοποιήθηκαν ομάδες εστίασης με εμπλεκόμενους οι οποίοι είχαν προσδιοριστεί στην αρχική καταγραφή (π.χ. αρμόδιες υπηρεσίες για τις Natura 2000, ομάδες με οικονομική δραστηριότητα όπως κτηνοτρόφοι, γεωργοί, αλιείς κ.α.) σε όλες τις περιφέρειες που συμμετέχουν στο έργο, στο πλαίσιο των οποίων ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να προσδιορίσουν τους εμπλεκόμενους με τις περιοχές Natura 2000 στην περιοχή δραστηριότητας ή αρμοδιότητας τους με τη μέθοδο του καταιγισμού ιδεών (brainstorming).

Ο κάθε συμμετέχων σημείωνε τους εμπλεκόμενους που μπορούσε να σκεφτεί σε ξεχωριστά χαρτάκια post-it. Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες τοποθετούσαν τα χαρτάκια στον πίνακα σεμιναρίων και οι συντονιστές της ομάδας εστίασης ομαδοποιούσαν τα αποτελέσματα με τη συμβολή των συμμετεχόντων.

Εικόνα 3-2. Εντοπισμός εμπλεκομένων μέσω ομάδων εστίασης

Μελέτη περίπτωσης 2

Έργο LIFE-IP-4 NATURA: Εντοπισμός εμπλεκομένων στις περιοχές Natura 2000 μέσω ομάδων εστίασης, λαμβάνοντας επιπλέον υπόψη τη χωρική διάσταση

Στη συνέχεια της καταγραφής των εμπλεκομένων με τη μέθοδο του καταιγισμού ιδεών από τους συμμετέχοντες, υπήρχε η δυνατότητα εντοπισμού των εμπλεκομένων σε πιο τοπικό επίπεδο. Η ομάδα του έργου και συντονιστές της ομάδας εστίασης παρουσίαζαν έντυπους χάρτες με τις περιοχές ενδιαφέροντος (Natura 2000) στους οποίους απεικονίζονταν τα όρια της περιοχής προς συζήτηση.

Οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να τοποθετήσουν χαρτάκια με τους εμπλεκόμενους αντιστοιχώντας τα πλέον με συγκεκριμένες περιοχές του χάρτη. Η άσκηση αυτή, επιπλέον του εντοπισμού συγκεκριμένων τοπικών εμπλεκομένων, αποτύπωνε τους εμπλεκόμενους χωρικά πλέον εντός των περιοχών Natura 2000.

Εικόνα 3-3. Εντοπισμός εμπλεκομένων μέσω ομάδων εστίασης, λαμβάνοντας επιπλέον υπόψη την χωρική διάσταση

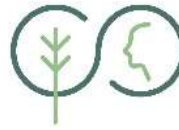
Επιπλέον τρόποι διερεύνησης

! Μέθοδος καταιγισμού ιδεών με τη συμμετοχή άλλων οργανισμών ή ατόμων που έχουν πραγματοποιήσει αντίστοιχες αναλύσεις και έχουν καλή γνώση της/ή των περιοχών του έργου/προγράμματος

! Χρήση δευτερογενών δεδομένων (όπως χάρτες, κοινωνικό-οικονομικές έρευνες της περιοχής, άλλες μελέτες της περιοχής, στατιστικά δεδομένα και δεδομένα απογραφών)

! Χρήση μεθόδου χιονόμπαλας, όπου κάθε εμπλεκόμενος προσδιορίζει άλλους εμπλεκόμενους, διαδικασία που επαναλαμβάνεται μέχρι να μην εντοπίζονται επιπλέον εμπλεκόμενοι

! Χρήση υφιστάμενων λιστών, από άλλα έργα ή έτοιμες λίστες υπηρεσιών, ομάδων, κ.λπ.

EΔΩ ΖΟΥΜΕ
Natura 2000

3.2 Βήμα 2: Ανάλυση και κατηγοριοποίηση εμπλεκόμενων

Αποτέλεσμα του πρώτου βήματος της ανάλυσης είναι η παραγωγή ενός **πίνακα εμπλεκόμενων** οι οποίοι σχετίζονται με την περιοχή Natura 2000 μέσω του ενδιαφέροντος που εδραιώνουν σε αυτή, και το οποίο ενδιαφέρον μπορεί να επηρεάσει ή/και να επηρεαστεί από τις αλλαγές που θα φέρει το έργο/πρόγραμμα για το οποίο γίνεται η ανάλυση.

Το δεύτερο βήμα της ανάλυσης εμπλεκόμενων έχει ως στόχο να διαφοροποιήσει αυτούς τους εμπλεκόμενους μεταξύ τους και να τους κατηγοριοποιήσει. Για τη διαφοροποίηση και κατηγοριοποίηση των εμπλεκόμενων μπορεί να χρησιμοποιηθούν διαφορετικές μέθοδοι και Στη συνέχεια παρουσιάζουμε τη μέθοδο κατηγοριοποίησης εμπλεκόμενων μέσω της αξιολόγησης της **επιρροής (influence)** και του **ενδιαφέροντος (interest)** τους, η οποία αποτελεί μια δημοφιλή μέθοδο κατηγοριοποίησης εμπλεκόμενων στο πλαίσιο διαχείρισης φυσικών πόρων και προστατευόμενων περιοχών (Reed et al, 2009, WWF, 2005), και την οποία εφάρμοσε η ομάδα του έργου του LIFE-IP 4 NATURA. Στο τέλος της ενότητας αναφέρονται επιπλέον μέθοδοι που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κατηγοριοποίηση των εμπλεκόμενων.

Οι εμπλεκόμενοι που έχουν εντοπιστεί στο πρώτο βήμα της ανάλυσης, δεν μπορούν να επηρεάσουν όλοι στον ίδιο βαθμό τους στόχους του έργου, και επίσης δεν θα επηρεαστούν στον ίδιο βαθμό από αυτό, επομένως δεν έχουν όλοι την ίδια βαρύτητα ή αλλιώς την ίδια **σημασία (importance)** για την επιτυχή εφαρμογή ενός έργου σε μια περιοχή Natura 2000.

Είναι επομένως κρίσιμο για τους στόχους της ανάλυσης να αξιολογήσουμε τη σημασία των εμπλεκόμενων. Αυτό γίνεται στο Βήμα 2, προκειμένου να κατηγοριοποιήσουμε τις εμπλεκόμενες ομάδες βαθμολογώντας το **ενδιαφέρον (interest)** και την **επιρροή (influence)** τους. Στο πλαίσιο αυτής της βαθμολόγησης, και με βάση τους ορισμούς που δόθηκαν στην ενότητα 3.1, μπορούμε να προσδιορίσουμε ειδικότερα και με έναν χρηστικό τρόπο το ενδιαφέρον και την επιρροή. Ο παρακάτω προσδιορισμός εξυπηρετεί τις ανάγκες της βαθμολόγησης του ενδιαφέροντος.

Ενδιαφέρον (interest):

ο βαθμός στον οποίο οι ίδιοι οι εμπλεκόμενοι μπορεί να επηρεαστούν από την εφαρμογή του έργου

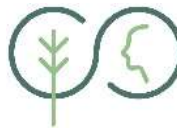
Επιρροή (influence):

ο βαθμός στον οποίο μπορεί οι εμπλεκόμενοι να επηρεάσουν τις δράσεις, τους στόχους και το αποτέλεσμα της εφαρμογής του έργου

Ερωτήσεις που υποβοηθούν την ανάλυση

- Ποιος είναι άμεσα υπεύθυνος για αποφάσεις σε θέματα που αφορούν άμεσα το έργο;
- Ποιος έχει θέση ευθύνης στις ομάδες εμπλεκόμενων;
- Ποιος έχει επιρροή (θεματικά και γεωγραφικά)
- Ποιος θα επηρεαστεί από τα έργα;
- Ποιος πιθανόν να προσκομίσει εμπόδιο στο έργο και ποια μέσα έχει στη διάθεσή του;
- Ποιος θα υποστηρίξει το έργο και ποια μέσα έχει στη διάθεσή του;
- Ποιος έχει αναμειχθεί στην περιοχή σε αντίστοιχα έργα στο παρελθόν; (WWF, 2005)

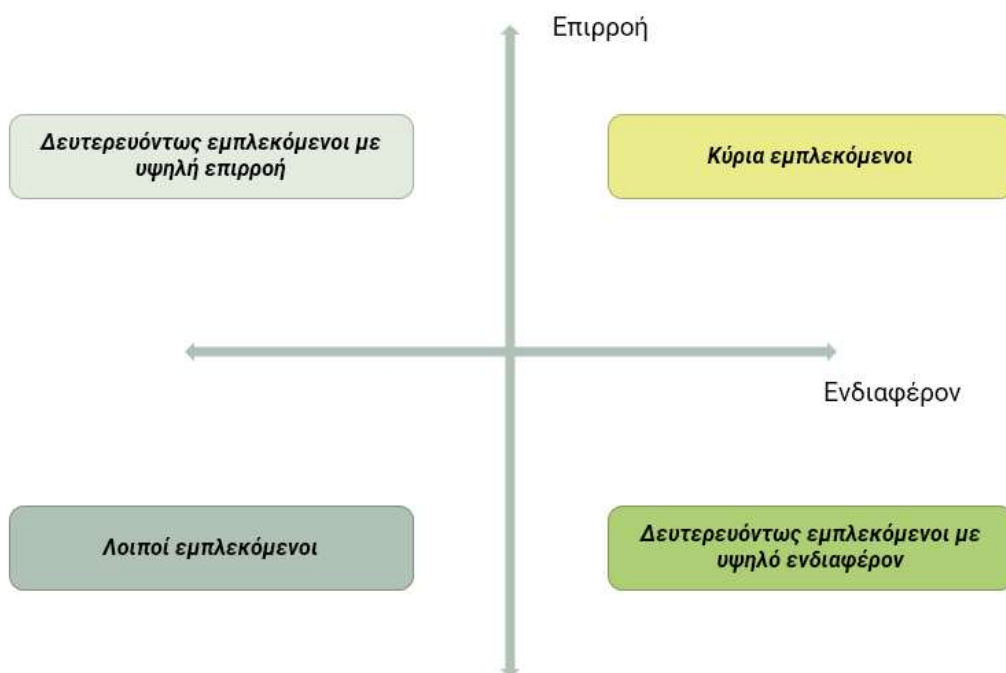

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

Η ανάλυση των εμπλεκόμενων μέσω της αξιολόγησης του βαθμού επιρροής και ενδιαφέροντός τους, μπορεί να έχει ποιοτικό ή ποσοτικό χαρακτήρα, όπως περιγράφεται παρακάτω. Η αξιολόγηση μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε μόνο από την ομάδα έργου που υλοποιεί την ανάλυση, είτε με τη συμμετοχή ειδικών επιστημόνων (experts), ή ακόμα και μέσω διεξαγωγής ομάδων εστίασης.

Ποιοτική ανάλυση με τη χρήση πλέγματος επιρροής/ενδιαφέροντος

Ένας τρόπος ποιοτικής αξιολόγησης του ενδιαφέροντος και της επιρροής των εμπλεκόμενων είναι με τη χρήση ενός **πλέγματος επιρροής/ενδιαφέροντος** (Εικόνα 3-3). Στο πλέγμα επιρροής/ενδιαφέροντος οι εμπλεκόμενοι χαρτογραφούνται στις σχετικές θέσεις σύμφωνα με τον βαθμό ενδιαφέροντος και επιρροής τους.

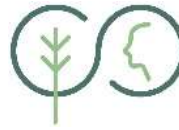
Εικόνα 3-4. Πλέγμα επιρροής/ ενδιαφέροντος για την κατηγοριοποίηση των εμπλεκόμενων

Χρηστικός τρόπος χαρτογράφησης

! Άξονας επιρροής: Τοποθετείστε τον κάθε εμπλεκόμενο (άτομο ή ομάδα) στον άξονα της επιρροής απαντώντας στην ερώτηση «πόσο πολύ μπορεί να επηρεάσει ο εμπλεκόμενος την εφαρμογή του έργου»

! Άξονας ενδιαφέροντος: Τοποθετείστε τον κάθε εμπλεκόμενο (άτομο ή ομάδα) στον άξονα του ενδιαφέροντος απαντώντας στην ερώτηση «πόσο πολύ μπορεί να επηρεαστεί ο εμπλεκόμενος από την εφαρμογή του έργου».

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

Μέσω της χαρτογράφησης αυτής, οι διαφορετικοί εμπλεκόμενοι ανήκουν σε μία από τις παρακάτω κατηγορίες:

- **Κύρια εμπλεκόμενοι** (key players): Εκείνοι που έχουν ή μπορεί να έχουν σημαντική επιρροή (>μέτρια) στην εφαρμογή των οδηγιών για την φύση, δηλαδή στη διατήρηση, προστασία και διαχείριση των περιοχών Natura 2000 και σημαντικό (>μέτριο) ενδιαφέρον. Είναι οι εμπλεκόμενοι οι οποίοι θα πρέπει να έχουν καλή κατανόηση των οδηγιών και της διαχείρισης των περιοχών Natura 2000, να εμπλακούν ενεργά και να συμμετέχουν στη διαχείριση (διάλογος-συμμετοχή).
- **Δευτερευόντως εμπλεκόμενοι με υψηλό ενδιαφέρον** (subjects): Όσοι έχουν σημαντικό (>μέτριο) ενδιαφέρον και χαμηλή (<μέτρια) επιρροή. Πρόκειται για ομάδες που μπορεί να επηρεαστούν από τη διαχείριση των περιοχών.
- **Δευτερευόντως εμπλεκόμενοι με υψηλή επιρροή** (context setters): Εκείνοι που έχουν ή δύναται να έχουν μεγάλη (>μέτρια) επιρροή στην εφαρμογή των οδηγιών για τη φύση αλλά χαμηλό (<μέτριο) ενδιαφέρον.
- **Λοιποί εμπλεκόμενοι** (crowd): Όσοι χαρακτηρίζονται από χαμηλή επιρροή και χαμηλό ενδιαφέρον.

Το αποτέλεσμα της τοποθέτησης των εμπλεκόμενων στο πλέγμα επιρροής/ ενδιαφέροντος αποτελεί τη χαρτογράφηση των εμπλεκόμενων, δηλαδή την οπτική απεικόνιση της κατηγοριοποίησης τους και της σχετικής σημασίας τους για το έργο.

Ακολούθως, παρατίθεται ένα παράδειγμα κατηγοριοποίησης μέσω ποιοτικής ανάλυσης και χαρτογράφησης των εμπλεκόμενων σε πλέγμα επιρροής/ ενδιαφέροντος, όπως αυτή εφαρμόστηκε την ομάδα έργου του WWF Ελλάς κατά την υλοποίηση της Δράσης Α.4 του έργου LIFE-IP 4 NATURA (μελέτη περίπτωσης 3).

Μελέτη περίπτωσης 3

Έργο LIFE-IP-4 NATURA: Ποιοτική Ανάλυση με τη χρήση πλεγμάτων επιρροής/ ενδιαφέροντος και κατηγοριοποίηση εμπλεκόμενων στις περιοχές Natura 2000, μέσω υλοποίησης ομάδων εστίασης

Στο πλαίσιο των ομάδων εστίασης έγινε ανάλυση του ενδιαφέροντος και της επιρροής των εμπλεκόμενων που είχαν εντοπιστεί στην αρχή της συνάντησης από τους ίδιους τους συμμετέχοντες, σύμφωνα με τις αντιλήψεις, την εμπειρία και τη γνώση τους. Η ανάλυση της επιρροής και του ενδιαφέροντος έγινε με την τοποθέτηση κάθε εμπλεκόμενου σε ένα πλέγμα επιρροής/ ενδιαφέροντος.

Κατά την διάρκεια της άσκησης όλοι οι συμμετέχοντες παρακινούνταν να συμμετέχουν, και η τελική θέση του εμπλεκόμενου στο πλέγμα αντικατοπτρίζει σε μεγάλο βαθμό την συμφωνία των συμμετεχόντων για το ενδιαφέρον και την επιρροή του συγκεκριμένου εμπλεκόμενου.

Εικόνα 3-5. Δημιουργία πλέγματος επιρροής/ενδιαφέροντος εμπλεκομένων από τις ομάδες εστίασης

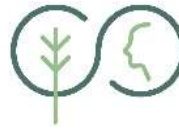
Ποσοτική ανάλυση επιρροής ενδιαφέροντος

Η ανάλυση της επιρροής και του ενδιαφέροντος μπορεί επίσης να αποκτήσει ποσοτικά χαρακτηριστικά αξιολογώντας την επιρροή και το ενδιαφέρον με κατάλληλους βαθμούς (π.χ. 1=ασήμαντη/ο, 2=χαμηλή/ό, 3=μέτρια/ο, 4=υψηλή/ό 5=πολύ υψηλή/ό). Τα κριτήρια για την αξιολόγηση του βαθμού της επιρροής και του ενδιαφέροντος των εμπλεκομένων διαμορφώνονται και προσαρμόζονται ανάλογα με τους στόχους της ανάλυσης.

Η βαθμολόγηση μπορεί να γίνει και στον **πίνακα εμπλεκομένων** που περιγράφηκε στο Βήμα 1 με την προσθήκη αντίστοιχων στηλών.

Επιπλέον πρόταση: Η αναλυτική ισχύς της κατηγοριοποίησης μπορεί να βελτιωθεί με την προσθήκη επιπλέον χαρακτηριστικών ως ιδιότητες των εμπλεκομένων ομάδων. Στη συνέχεια είναι δυνατό να εξεταστούν συσχετισμοί μεταξύ των χαρακτηριστικών αυτών σε σχέση με την κατηγοριοποίηση των εμπλεκομένων. Ως παράδειγμα, στους εμπλεκόμενους ενός πλέγματος επιρροής/ενδιαφέροντος μπορεί να προστεθεί ο χαρακτηρισμός «υποστηρικτικός», «μη-υποστηρικτικός», να οπτικοποιηθούν πιθανές ομάδες συμπράξεων ή υποστηρικτικών εμπλεκομένων, και στη συνέχεια αυτές να εξεταστούν στο πλαίσιο του ενδιαφέροντος και της επιρροής των ομάδων αυτών.

Ακολούθως, παρατίθεται παράδειγμα κατηγοριοποίησης μέσω ποσοτικής ανάλυσης επιρροής/ενδιαφέροντος των εμπλεκομένων, όπως αυτή εφαρμόστηκε από την ομάδα του έργου του WWF Ελλάς κατά την υλοποίηση της Δράσης Α.4 του έργου LIFE-IP 4 NATURA (μελέτη περίπτωσης 4).

ΕΔΩ ΖΟΥΜΕ
Natura 2000

Μελέτη περίπτωσης 4

Έργο LIFE-IP-4 NATURA: Ποσοτική Ανάλυση επιρροής/ενδιαφέροντος και κατηγοριοποίηση εμπλεκόμενων στις περιοχές Natura 2000

Για κάθε εμπλεκόμενη ομάδα που είχε εντοπιστεί στο Βήμα 1 και καταγράφηκε στον πίνακα εμπλεκόμενων, αξιολογήθηκε ποσοτικά η επιρροή και το ενδιαφέρον. Τα δύο αυτά μεγέθη βαθμολογήθηκαν με αξίες 1 έως 5, όπου 1=ασήμαντη/ο, 2=χαμηλή/ό, 3=μέτρια/ο, 4=υψηλή/ό 5=πολύ υψηλή/ό, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω.

Για την αξιολόγηση του βαθμού ενδιαφέροντος, χαρακτηρίστηκε η φύση αυτού (αρμοδιότητα, οικονομική, αναψυχή, πολιτιστική κτλ.) και αξιολογήθηκε η σύνδεσή του με την εφαρμογή της διαχείρισης στις περιοχές Natura 2000, και επομένως η δυνατότητα του ενδιαφέροντος να επηρεαστεί από τις αλλαγές που θα φέρει η εφαρμογή της διαχείρισης.

Η αξιολόγηση του ενδιαφέροντος κάθε εμπλεκόμενου μέρους έγινε ως εξής: Για τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες αξιολογήθηκε το κατά πόσο άμεσα σχετίζονται οι αρμοδιότητες κάθε υπηρεσίας με την εφαρμογή των οδηγιών για τη φύση. Στην περίπτωση των παραγωγικών και λοιπών κοινωνικών ομάδων αξιολογήθηκε το είδος του ενδιαφέροντος τους (οικονομικό, αναψυχής, πολιτιστικό, ιδιοκτησιακό κτλ.) καθώς και κατά πόσο αυτό το ενδιαφέρον σχετίζεται με τη διατήρηση των οικοτόπων και των ειδών και τη διαχείριση των περιοχών. Έτσι, οι ομάδες με οικονομικό ενδιαφέρον αξιολογούνται με υψηλότερο βαθμό ενδιαφέροντος σε σχέση με τις ομάδες χωρίς οικονομικό ενδιαφέρον. Επίσης αξιολογούνται με υψηλότερο ενδιαφέρον οι ομάδες των οποίων η δραστηριότητα σχετίζεται άμεσα με τη διατήρηση, προστασία και διαχείριση των ειδών και οικοτόπων (π.χ. γεωργοί, κτηνοτρόφοι, αλιείς, κυνηγοί), ενώ αξιολογούνται με χαμηλότερο ενδιαφέρον οι ομάδες των οποίων η δραστηριότητα σχετίζεται με τους σκοπούς της προστασίας σε περιορισμένο σχετικά βαθμό (π.χ. πολιτιστικοί σύλλογοι, ορειβατικοί σύλλογοι).

Η αξιολόγηση της επιρροής κάθε εμπλεκόμενου μέρους εφαρμόστηκε ως εξής: Για τις αρμόδιες υπηρεσίες λήφθηκε υπόψη το είδος της αρμοδιότητας σε σχέση με την προστασία, διατήρηση, και διαχείριση των περιοχών Natura 2000, καθώς και η έκταση της χωρικής τους αρμοδιότητας εντός των περιοχών αυτών, στην χωρική ενότητα που εξετάζεται. Έτσι, οι υπηρεσίες με πολλές αρμοδιότητες (π.χ. υλοποίηση διαχειριστικών μέτρων, ελεγκτικές αρμοδιότητες επί υφιστάμενων δραστηριοτήτων) και με αρμοδιότητα σε μεγάλο μέρος των περιοχών Natura 2000 χαρακτηρίζονται με υψηλότερο βαθμό επιρροής συγκριτικά με υπηρεσίες που έχουν μικρότερη χωρική αρμοδιότητα. Επιπλέον, δασικές υπηρεσίες σε περιοχές με δασικό χαρακτήρα, υπηρεσίες αγροτικής οικονομίας και κτηνιατρικής σε περιοχές με έντονη γεωργική δραστηριότητα, και υπηρεσίες υδάτων σε περιοχές με οικοτόπους και είδη που εξαρτώνται από τη διαχείριση των υδάτων, βαθμολογούνται με υψηλότερο βαθμό επιρροής σε σχέση με υπηρεσίες υλοποίησης έργων υποδομής εντός των περιοχών Natura 2000.

Για τις ομάδες παραγωγών και χρηστών, αντίστοιχα, λήφθηκε υπόψη το εύρος και το πλήθος των δραστηριοτήτων τους, καθώς και αν αυτές οι δραστηριότητες συνδέονται πιθανώς με την εφαρμογή της διαχείρισης σε είδη και οικοτόπους. Έτσι, χαρακτηρίστηκαν με μεγαλύτερο βαθμό επιρροής οι ομάδες των οποίων η υφιστάμενη δραστηριότητα αποτελεί κύρια/ εκτεταμένη χρήση εντός της περιοχής ενδιαφέροντος, και των οποίων η δραστηριότητα συνδέεται με υφιστάμενα δικαιώματα ιδιοκτησίας ή δικαιώματα χρήσης (π.χ. ιδιοκτησία καλλιεργήσιμης γης, άδειες χρήσεων νερού κ.λπ.).

Αποτέλεσμα αυτής της ανάλυσης ήταν ένας πίνακας επιρροής/ενδιαφέροντος ο οποίος περιλαμβάνει τους εμπλεκόμενους, την περιγραφή του ενδιαφέροντος τους, την περιγραφή της επιρροής τους, και την βαθμολογία για την επιρροή και το ενδιαφέρον.

Ο πίνακας αυτός βρίσκεται στο Παράρτημα II: «Πίνακες ανάλυσης επιρροής/ ενδιαφέροντος εμπλεκόμενων», του παραδοτέου της Δράσης Α.4 με τίτλο: «Έκθεση για την χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκόμενων μερών».

Επιπλέον τρόποι κατηγοριοποίησης

Ένας επιπλέον τρόπος χαρτογράφησης των εμπλεκόμενων είναι με τη χρήση **διαγράμματος rainbow**, στο οποίο οι εμπλεκόμενοι τοποθετούνται, είτε από την ομάδα του έργου είτε μέσω ομάδων εστίασης σύμφωνα με το πόσο επηρεάζονται ή επηρεάζουν από την εφαρμογή του έργου.

Εικόνα 3-6. Χρήση διαγράμματος rainbow για την κατηγοριοποίηση των εμπλεκόμενων (Πηγή: Chevalier & Buckles, 2008)

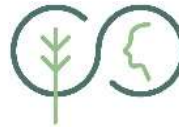
Τέλος, στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζουμε ενδεικτικά άλλους τρόπους διαφοροποίησης και κατηγοριοποίησης των εμπλεκόμενων που προκύπτουν από το Βήμα 1 της ανάλυσης σύμφωνα με

τη βιβλιογραφία (βλ. Nastran, 2014). Αυτοί οι τρόποι μπορεί να λειτουργήσουν παράλληλα με τη μέθοδο της επιρροής/ ενδιαφέροντος που παρουσιάστηκε παραπάνω, ανάλογα με τις ανάγκες και τους στόχους του έργου, στο πλαίσιο του οποίου πραγματοποιείται η ανάλυση.

Πίνακας 3-5. Κριτήρια κατηγοριοποίησης εμπλεκόμενων σύμφωνα με τη βιβλιογραφία

Κριτήριο κατηγοριοποίησης	Ερώτηση	Κατηγορίες εμπλεκόμενων
Νομιμότητα	Οι εμπλεκόμενοι έχουν νόμιμα αιτήματα; Πόσο νόμιμα είναι τα αιτήματα των εμπλεκόμενων;	Ναι / Όχι Λίγο-Πολύ
Χαρακτήρας επειγόντος	Ζητούν οι αξιώσεις των εμπλεκόμενων άμεση προσοχή;	Ναι/όχι Λίγο – πολύ
Σημασία	Αποτελούν προτεραιότητα οι ανάγκες και το ενδιαφέρον των εμπλεκόμενων;	Λίγο – πολύ
Ρόλος εμπλεκόμενου	Ποιος είναι ο ρόλος του εμπλεκόμενου στο έργο;	Π.χ. λαμβάνει αποφάσεις, υλοποιεί, εφαρμόζει κ.λπ.
Στάση/ συμβατότητα	Ποια είναι η στάση των εμπλεκόμενων απέναντι στο έργο; Οι σχέσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων είναι συμβατές ή ασυμβίβαστες;	Υποστηρικτική/ αντίθετη Συνεργατική/ ανταγωνιστική Συμβατές/ ασυμβίβαστες
Χωρική συσχέτιση	Ποια είναι η θέση του έργου σε σχέση με την δραστηριότητα των εμπλεκόμενων;	Εσωτερική/ εξωτερική
Δραστηριότητα	Πως συμμετέχουν οι εμπλεκόμενοι στο έργο; Οι εμπλεκόμενοι επηρεάζουν το έργο ή επηρεάζονται από αυτό; Είναι οι εμπλεκόμενοι απολύτως απαραίτητοι για την επιτυχία του έργου;	Ενεργητικά/ παθητικά Επηρεάζουν /επηρεάζονται Πρωταρχικοί/ δευτερεύοντες
Θεσμικό επίπεδο	Σε ποιο θεσμικό επίπεδο οι εμπλεκόμενοι συνδέονται το έργο;	Διεθνές, εθνικό, περιφερειακό, τοπικό, εκτός περιοχής έργου, εντός περιοχής έργου
Προσδοκίες, συνεισφορές	Ποιες είναι οι προσδοκίες και οι συνεισφορές των εμπλεκόμενων στο πλαίσιο του έργου;	Περιγραφή
Επίπεδο γνώσης	Επίπεδο γνώσης εμπλεκόμενων για το έργο;	Χαμηλό – υψηλό
Ηγεσία	Ο εμπλεκόμενος έχει κάποιο ηγετικό ρόλο;	Ναι/ όχι

(Πηγή: Προσαρμογή από Nastran, 2014)

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

3.3 Μετά την ανάλυση: Προσδιορισμός συμμετοχής εμπλεκόμενων

Όπως αναφέρθηκε στη θεωρητική ενότητα, η ανάλυση εμπλεκόμενων στο πλαίσιο διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών ή άλλων δράσεων διατήρησης και προστασίας φυσικού περιβάλλοντος, αναπτύχθηκε παράλληλα με την ενσωμάτωση συμμετοχικών διαδικασιών σε έργα διαχείρισης. Η ανάπτυξη της ανάλυσης εμπλεκόμενων ήρθε ως απάντηση στην αποτυχία εφαρμογής έργων διαχείρισης φυσικών πόρων εξαιτίας του γεγονότος ότι δεν λάμβαναν υπόψη την επιρροή που μπορούσαν να έχουν οι εμπλεκόμενοι στα έργα αυτά (Reed et al, 2009).

Αποτέλεσμα του δεύτερου βήματος είναι η διαφοροποίηση και κατηγοριοποίηση των εμπλεκόμενων ανάλογα με τις ανάγκες και τους στόχους του έργου. Από εκεί και πέρα, όταν διερευνηθούν οι εμπλεκόμενοι που μπορούν να επηρεάσουν την εφαρμογή του έργου και να επηρεαστούν από αυτή, καθώς και οι πιθανές ανάγκες τους, τότε μπορεί ως επόμενο βήμα να διερευνηθεί κατά πόσο η συμμετοχή ορισμένων ομάδων είναι απαραίτητη καθώς και τρόπος με τον οποίο αυτή η συμμετοχή μπορεί να επιτευχθεί.

Ο όρος **συμμετοχή** παραπέμπει σε έναν ευρύ και σύνθετο όρο, οι διαφορετικές ερμηνείες του οποίου προσδιορίζουν τις διαφορετικές στρατηγικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις που έχουν χρησιμοποιηθεί στην πρακτική του (Στρατηγέα, 2015). Σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση για τη Δημόσια Συμμετοχή, η συμμετοχή ορίζεται στη βάση των κύριων χαρακτηριστικών της ως μια **διαδικασία αλληλεπίδρασης**:

- όπου η συνεισφορά των εμπλεκόμενων επηρεάζει τη λήψη αποφάσεων,
- η οποία περιλαμβάνει οπωσδήποτε εκείνες τις ομάδες που επηρεάζονται από τους στόχους του σχεδιασμού (δηλ. τους εμπλεκόμενους), και
- κατά την οποία οι εμπλεκόμενοι αποκτούν την ελάχιστη τουλάχιστον γνώση που απαιτείται προκειμένου να συμμετέχουν/ συνεισφέρουν ουσιαστικά.

Όσον αφορά στους πιθανούς στόχους της συμμετοχής, αυτοί μπορεί να είναι:

- η **επικοινωνία και δημόσιες σχέσεις** για τη νομιμοποίηση του ρόλου των κέντρων λήψης αποφάσεων, ή την ανάπτυξη εμπιστοσύνης μεταξύ κέντρου λήψης αποφάσεων και των εμπλεκόμενων,
- η **απόκτηση πληροφορίας** για την διάγνωση προβλημάτων και αναγκών, ή/ και για τη δόμηση και αξιολόγηση εναλλακτικών λύσεων/ σεναρίων, και
- η **διαχείριση συγκρούσεων** για τη διασφάλιση συναίνεσης, ή/ και την εξομάλυνση συγκρούσεων/ πόλωσης, ακραίων θέσεων, και διαφορών.

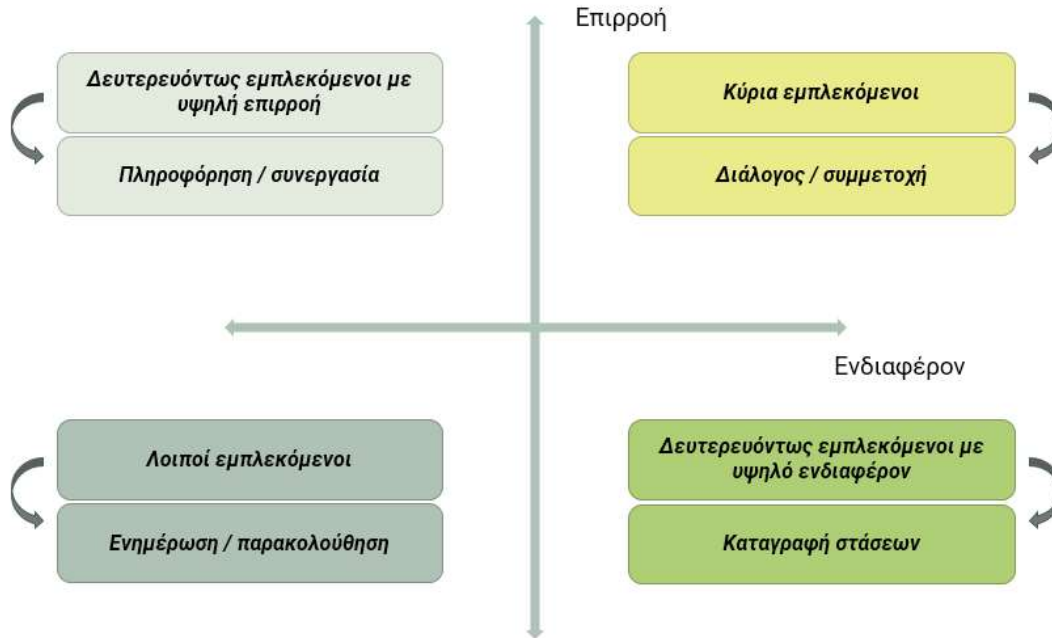
Τέλος, ο βαθμός/ το επίπεδο συμμετοχής των ομάδων εμπλεκόμενων μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τον βαθμό ελέγχου των ομάδων αυτών στην πληροφορία, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, και στην εφαρμογή της.

Σε αυτούς, ο βαθμός συμμετοχής μπορεί να ποικίλλει από **μηδενικός** (οι συμμετέχοντες είναι παθητικοί ακροατές των αποφάσεων που έχουν ληφθεί, δηλαδή απλώς ενημερώνονται για αυτές) έως **απόλυτος**, δίνοντας στους συμμετέχοντες την πλήρη πρωτοβουλία της όλης διαδικασίας,

παρέχοντάς τους δηλαδή ολοκληρωτικό έλεγχο της πρόσβασης στην πληροφορία, της διαδικασίας λήψης απόφασης και της εφαρμογής της (Στρατηγέα, 2015).

Όπως παρουσιάστηκε στο Βήμα 2 της ανάλυσης, με τη χρήση πλεγμάτων επιρροής/ ενδιαφέροντος προκύπτουν τέσσερις κατηγορίες εμπλεκόμενων: α) κύρια εμπλεκόμενοι, β) δευτερευόντως εμπλεκόμενοι με υψηλό ενδιαφέρον, γ) δευτερευόντως εμπλεκόμενοι με υψηλή επιρροή, και δ) λοιποί εμπλεκόμενοι. Στην ακόλουθη εικόνα προτείνονται διαφορετικοί τρόποι συμμετοχής των άνω κατηγοριών εμπλεκόμενων, με κριτήριο την επιρροή και το ενδιαφέρον τους.

Εικόνα 3-7. Τρόποι συμμετοχής ανά κατηγορία εμπλεκόμενων

Εάν τα κριτήρια κατηγοριοποίησης είναι διαφορετικά (βλ. Πίνακα 3-5), οι κατηγορίες εμπλεκόμενων και κατ' επέκταση και ο τρόπος συμμετοχής διαμορφώνονται ανάλογα, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τους στόχους του εκάστοτε έργου και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε κατηγορίας εμπλεκόμενων.

4 Επίλογος

Στον παρόντα οδηγό παρουσιάστηκε η μεθοδολογία και τα απαραίτητα πρακτικά εργαλεία για την χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκόμενων μερών στο πλαίσιο έργων, προγραμμάτων, δράσεων ή πολιτικών που αφορούν στις περιοχές Natura 2000. Ο οδηγός απευθύνεται σε όλα τα άτομα, ομάδες ή οργανισμούς που είτε λόγω θεσμικής αρμοδιότητας, είτε λόγω οικονομικού, κοινωνικού, επιστημονικού ή άλλου ενδιαφέροντος καλούνται να σχεδιάσουν, να εφαρμόσουν και να παρακολουθήσουν έργα, προγράμματα, δράσεις, ή και πολιτικές σε περιοχές Natura 2000 της Ελλάδας.

Ο οδηγός αυτός αποτελεί ένα πλαίσιο αναφοράς, το οποίο προσφέρει τις γενικές κατευθύνσεις προκειμένου να διεξαχθεί η ανάλυση εμπλεκόμενων μιας ή και περισσότερων περιοχών Natura 2000, και είναι απαραίτητο να προσαρμόζεται στα χαρακτηριστικά των εκάστοτε περιοχών Natura 2000 καθώς και στους διαφορετικούς σκοπούς, απαιτήσεις και ανάγκες του κάθε έργου για το οποίο πραγματοποιείται η ανάλυση εμπλεκόμενων. Επιπλέον, προσφέρει εναλλακτικές προσεγγίσεις και μεθοδολογίες προκειμένου να μπορεί να προσαρμοστεί η χαρτογράφηση και ανάλυση εμπλεκόμενων στο διαθέσιμο χρόνο, πόρους και στόχους του κάθε έργου.

5 Βιβλιογραφικές αναφορές

- Borrini-Feyerabend, G., (1996). Collaborative Management of Protected Areas: Tailoring the Approach to the Context. Gland, Switzerland: IUCN. Ανάκτηση από <https://www.iucn.org/content/collaborative-management-protected-areas-tailoring-approach-context>
- Chevalier, J.M., Buckles, D.J. (2008). SAS2: a Guide to Collaborative Inquiry and Social Engagement. Sage Publications
- Freeman, R.E. (1984). Strategic Management: a Stakeholder Approach. New York Basic Books.
- Grimble, R. (1998). Stakeholder methodologies in natural resource management. Socio-economic Methodologies. Best Practice Guidelines. Chatham, UK: Natural Resources Institute. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/42389820.pdf>
- Grimble, R., Wellard, K. (1997). Stakeholder methodologies in natural resource management. A review of principles, contexts, experiences and opportunities. Agricultural Systems Journal 55(2), 173-193. [http://dx.doi.org/10.1016/S0308-521X\(97\)00006-1](http://dx.doi.org/10.1016/S0308-521X(97)00006-1)
- Ionita, A., Staniciu, E. (2012). Participatory management of Protected Areas in the Carpathian Ecoregion Part II: Guidelines for stakeholder involvement in protected area management. Braşov, Romania: Green Steps. Ανάκτηση από <https://propark.ro/images/uploads/file/publicatii/Participatory%20management%20of%20protected%20area%20in%20the%20carpathian%20ecoregion.pdf>
- Nastran, M. (2014). Stakeholder analysis in a protected natural park: Case study from Slovenia Journal of Environmental Planning and Management 57(9), 1359–1380 <http://dx.doi.org/10.1080/09640568.2013.808608>
- Reed, M., Graves, A., Dandy, N., Posthumus, H., Hubacek, K., Morris, J., Prell, C., Quinn, C., Stringer, L. (2009). Who's in and why? A typology of stakeholder analysis methods for Natural Resource Management. Journal of Environmental Management, 90(5), 1933–1949. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2009.01.001>
- WWF. (2005). Sourcebook for WWF Standards, Cross-cutting Tool Stakeholder Analysis. WWF. Ανάκτηση από https://wwf.panda.org/organization/programme_standards/
- Στρατηγέα, Α. (2015) Θεωρία και Μέθοδοι Συμμετοχικού Σχεδιασμού. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανάκτηση από https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5428/1/00_master_document_FINAL_21_3_2_016-KOY.pdf

